

Analiza geografskih obilježja atrakcijske osnove Švicarske

Udovičić, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:935278>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

PETRA UDOVIČIĆ

**ANALIZA GEOGRAFSKIH OBILJEŽJA ATRAKCIJSKE OSNOVE
ŠVICARSKE**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

PETRA UDOVIČIĆ

**ANALIZA GEOGRAFSKIH OBILJEŽJA ATRAKCIJSKE OSNOVE
ŠVICARSKE**

Završni rad

JMBAG: 0303074687, redovna studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Turistička geografija svijeta

Znanstveno područje: Interdisciplinarno

Znanstveno polje: Geografija

Znanstvena grana: Društvena geografija

Mentor: doc.dr.sc. Nikola Vojnović

Pula, rujan 2020.



IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Petra Udovičić, kandidatkinja za prvostupnicu na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, smjera Kulture i turizma, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 23.09.2020.



IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Petra Udovičić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom “Analiza geografskih obilježja atrakcijske osnove Švicarske” koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 23.09.2020.

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	1
1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNA ATRAKCIJSKA OSNOVA	3
1.1. Geografski položaj.....	3
1.2. Reljef	3
1.3. Klima	4
1.4. Flora i fauna.....	8
1.5. Vode na kopnu.....	10
1.6. Zaštićena prirodna područja	10
2. ANTROPOGENE ATRAKCIJE PO ODABRANIM KANTONIMA	14
2.1. Bern	14
2.2. Ženeva	16
2.3. Luzern.....	18
2.4. Zürich.....	19
2.5. Vaud.....	20
2.6. Ticino.....	21
2.7. Basel-Stadt.....	23
2.8. Solothurn	23
3. OBLICI TURIZMA PO TURISTIČKIM REGIJAMA	25
3.1. Švicarska Jura	28
3.2. Alpe	28
3.3. Švicarska visoravan	31
4. TURISTIČKA VALORIZACIJA ATRAKCIJSKE OSNOVE.....	33
4.1. Turistička infrastruktura	33
4.2. Turistički dolasci i prihodi od turizma	35
ZAKLJUČAK	41
POPIS LITERATURE	43

POPIS PRILOGA.....	46
SAŽETAK.....	48
SUMMARY	49

UVOD

Tema završnog rada je Švicarska, odnosno povezanost između njenih geografskih obilježja i razvoja turizma. Švicarska je planinska zemlja u srednjoj Europi. Prema turističkoj regionalizaciji svijeta spada u regiju Alpe. Nalazi se između Ženevskog i Bodenskog jezera. Graniči s Njemačkom, Francuskom, Italijom, Lihtenštajnom i Austrijom. Glavni grad Švicarske je Bern koji se smjestio na rijeci Aare. Službeni jezici su: njemački, francuski, talijanski i retroromanski. Zemlja ima veoma razvijenu industriju, ali i turizam.

Švicarsko gospodarstvo je jedno od najstabilnijih na svijetu. Zahvaljujući višestoljetnom mirnom razdoblju i provođenju politike neutralnosti Švicarska je poznata po svojoj sigurnosti kao oaza mira. Predmet istraživanja rada je turistička ponuda Švicarske. Na površini od 41,277 km² Švicarska obiluje prirodnim i antropogenim atrakcijama. Polazišna teza ovog rada ističe kako je Švicarska turistički atraktivna država, a razvoj temelji na valorizaciji prirodnih resursa.

Cilj rada je istražiti prirodne i antropogene atrakcije Švicarske. Svrha rada je temeljem istraženog prikazati kako prirodne i antropogene atrakcije utječu na razvoj turizma u Švicarskoj.

Rad se sastoji od četiri poglavlja. U prvom poglavlju je analiziran geografski položaj Švicarske te prirodna atrakcijska osnova koja uključuje reljef, klimu, vode, floru i faunu te zaštićenu prirodu. Izdvojit će se i opisati nekoliko zaštićenih područja budući Švicarska ulaže veliki napor u očuvanje krajolika. Drugo poglavlje obuhvaća antropogene atrakcije prikazane po izabranim kantonima. Prikazane su turistički atraktivne ljudske građevine, strukture i mjesta te posebne manifestacije. Od ukupno 26 kantona izdvojeno ih je osam koji se ističu po navedenim atrakcijama. U trećem poglavlju je opisano kako se turizam u Švicarskoj razvijao kroz povijest. Prikazane su turističke regije u Švicarskoj te koji su sve oblici turizma razvijeni. U zadnjem poglavlju prikazana je turistička infrastruktura koja je također značajna za razvoj turizma. Prikazani su statistički podaci turističkih dolazaka kroz godine te ostvarenih prihoda od turizma. Zadnje poglavlje zapravo analizira stanje posjećenosti odnosno popularnosti atrakcija turističke ponude Švicarske.

Na kraju rada se nalazi zaključak s osvrtom na sva poglavlja te popis literature korištene prilikom pisanja završnog rada. Nakon toga slijedi popis priloga te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

Tijekom pisanja završnog rada koristile su se metode indukcije, dedukcije i analize. Podaci koji su korišteni i prikazani u radu prikupljeni su iz sekundarnih izvora. Podaci su preuzeti iz knjiga, članaka, publikacija i internetskih stranica.

1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNA ATRAKCIJSKA OSNOVA

U Švicarskoj se turistički razvoj u velikoj mjeri temelji na valorizaciji klimatskih, hidrogeografskih i geomorfoloških faktora. U ovom poglavlju će se opisati geografski položaj Švicarske. Također će se opisati reljef, klima, vode te flora i fauna. Na kraju poglavlja će se izdvojiti nekoliko zaštićenih područja prirodne baštine.

1.1. Geografski položaj

Švicarska je mala planinska zemlja koja se nalazi u srednjoj Europi. Ima povoljan geografski položaj za razvoj turizma. Zauzima središnji dio velikog alpskog prostora. Graniči s Njemačkom na sjeveru, Francuskom na jugozapadu i sjeverozapadu, Italijom na jugu i jugoistoku te Lihtenštajnom i Austrijom na istoku. Proteže se oko 220 km od sjevera prema jugu te 350 km od zapada prema istoku. Prekriva površinu od ukupno 41.277 km², 39.997 km² kopna i 1.280 km² vode. Prostire se između Ženevskog i Bodenskog jezera. Zbog svojeg geografskog položaja Švicarska ima veliko značenje u međunarodnome zračnom prometu.¹

Švicarska je podijeljena na 20 kantona i šest polu kantona. Svaki kanton ima svoju vladu, zakone i ustav. Glavni grad Švicarske je Bern koji je smješten na rijeci Aare. Nalazi se na visoravni u istoimenom kantonu. Najveći grad u Švicarskoj je Zürich koji se nalazi u sjeveroistočnoj Švicarskoj. Leži na sjevernoj obali Ciriškoga jezera, duž rijeke Limmata. Država je osim prema kantonima podijeljena i prema govornom području. Razlikuju se sljedeća četiri govorna područja: njemačko, francusko, talijansko i retroromansko. Najslabije je naseljeno područje Alpa. Švicarska visoravan je gospodarski najatraktivnija i najnaseljenija regija.²

1.2. Reljef

Reljef Švicarske se dijeli na tri cjeline, a to su: Jura, Švicarska visoravan i Alpe. Jura je planinski lanac koji se nalazi na sjeverozapadu Švicarske uz granicu s Francuskom. Zauzima oko 10%

¹ Hrvatska enciklopedija: <https://www.enciklopedija.hr/> (15.04.2020.)

² Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/> (15.04.2020.)

površine Švicarske.³ Područje je građeno od vapnenca te su zastupljeni krški reljefni oblici. Sastoji se od mnogo brda, dolina, visoravni i vrhova s prosječnom visinom od 700 m. Dominiraju blagi reljefni oblici, a najviša točka je Monte Tendre visoka oko 1.700 m. Također ima puno jama i špilja.⁴

Alpe su smještene na jugoistoku zemlje. Kroz ovu regiju se pruža pet planinskih sustava: Bernske, Glarnske, Peninske, Lepontske i Retijske Alpe. Prostor je geomorfološki atraktivan s 21 planinskim vrhom višim od 4.000 m. U kantonu Valais se nalazi Dufourspitze, najviši vrh u Švicarskoj. Nalazi se na planinskom masivu Monte Rosa, a doseže visinu od 4.634 m.⁵ Alpe su izgrađene od magmatskih, sedimentnih i metamorfnih stijena koje su nastale glacijacijom. Sjeverne i južne švicarske Alpe razdvojene su dolinom koju čine rijeke Rhône i Rajna. Dolina Urseren se nalazi između dva središnja masiva Gotthard i Aare. Ledenjaci pokrivaju oko 1.140 km² švicarske površine. Od 1985. do 2009. godine ledenjaci površine 390 km² potpuno su nestali. Jezero Maggiore s nadmorskom visinom od 193 m najniža je točka u Švicarskoj.⁶

Švicarska visoravan se pruža središnjim dijelom zemlje te zauzima oko 30% teritorija. Visoravan je brdovito područje te regija ledenjačkih jezera. Prosječna nadmorska visina je od 500 m do 1.000 m. Proteže se od Ženevskog jezera na jugozapadu do Bodenskog jezera na sjeveroistoku.⁷

1.3. Klima

Prema Köppenovoj klasifikaciji klime na manjim dijelovima zemlje Švicarska ima alpsku, hladnu i snježnu klimu. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca niža je od -3°C, a srednja temperatura najtoplijeg mjeseca viša je od 10°C. Prema klasifikaciji to je klima Df, vlažna borealna (snježno-šumska) klima. Najveći dio Švicarske se nalazi u dubokim dolinama te ima umjereno toplu vlažnu klimu, klimu Cf. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca nije niža od -3°C, a najmanje jedan mjesec ima srednju temperaturu višu od 10°C. U Ženevi je srednja

³ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 218.

⁴ Discover Switzerland: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home.html> (06.04.2020.)

⁵ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 217.

⁶ Discover Switzerland: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home.html> (06.04.2020.)

⁷ Ibidem

siječanjska temperatura 0.6°C, a u Zurichu 0.2°C. Ujedno je to najvažniji, najnaseljeniji i najrazvijeniji dio Švicarske.⁸

U Švicarskoj nema sušnog razdoblja odnosno svi mjeseci su vlažni. Kao što temperatura ovisi o nadmorskoj visini tako i količina padalina u velikoj mjeri ovisi o nadmorskoj visini. U Alpskom području padne najviše padalina tijekom godine. Bilježi se više od 2.000 mm. Alpski vrhovi koji su viši od 2.700 m prekriveni su snijegom tijekom cijele godine. U dolinama godišnja količina padalina iznosi oko 600 mm. U visoravni godišnje padne oko 1.100 mm padalina.⁹ Od lipnja do kolovoza kiše često dolaze u obliku jakih grmljavinskih oluja. U planinskim predjelima to je popraćeno jakom tučom i snijegom. Mjeseci svibanj, rujan i listopad spadaju u najsušni period, a travanj i studeni obuhvaćaju najkišnija razdoblja.¹⁰

Nizinske regije na sjeveru i istoku imaju kontinentalni utjecaj pa su zime hladnije, a ljeta toplija. Jugoistočna područja imaju duža i toplija odnosno skoro mediteranska ljeta.¹¹ Na sjevernoj strani Alpa, u dolinama i na predgorju prevladava suh i topao jugoistočni vjetar fen.¹² U anticiklonskim razdobljima sunce češće sija u planinama nego na visoravnima. Tako je primjerice u prosincu i siječnju u Zurichu prosječno samo jedan sat dnevno sunčano.¹³

Najpogodnije vrijeme za posjet Švicarskoj je od svibnja do rujna. Za skijaški odmor se preporučuju veljača i ožujak jer su dani duži nego u prosincu i siječnju. Poneka odmarališta se nalaze na velikoj nadmorskoj visini gdje je omogućeno skijanje ljeti. Za planinarenje je pogodno ljeto, ali su česte grmljavinske oluje. U Alpama su česte lavine tijekom veljače, ožujka i travnja.¹⁴

U nastavku su prikazani izabrani gradovi kako bi se prikazao svaki klimatski razred.

Bern se nalazi na 507 m. Prema klasifikaciji se nalazi u klimatskom razredu Cf. Mjesec s najvišom prosječnom temperaturom je srpanj s -17.8°C. Najniža prosječna temperatura je 0.1°C u siječnju. Bern tijekom cijele godine bilježi veliku količinu padalina. Najkišovitiji mjesec je kolovoz s količinom padalina od 113 mm, dok ožujak ima najmanju količinu padalina od 57 mm (sl. 1). Godišnja količina padalina je oko 910 mm.¹⁵

⁸ Šegota, T., Filipčić, A., 2003: *Köppenova podjela klime i hrvatsko nazivlje*, Geoadria, str. 21.

⁹ Hrvatska enciklopedija: <https://www.enciklopedija.hr/> (02.04.2020.)

¹⁰ Weather online: <https://www.weatheronline.co.uk/> (06.04.2020.)

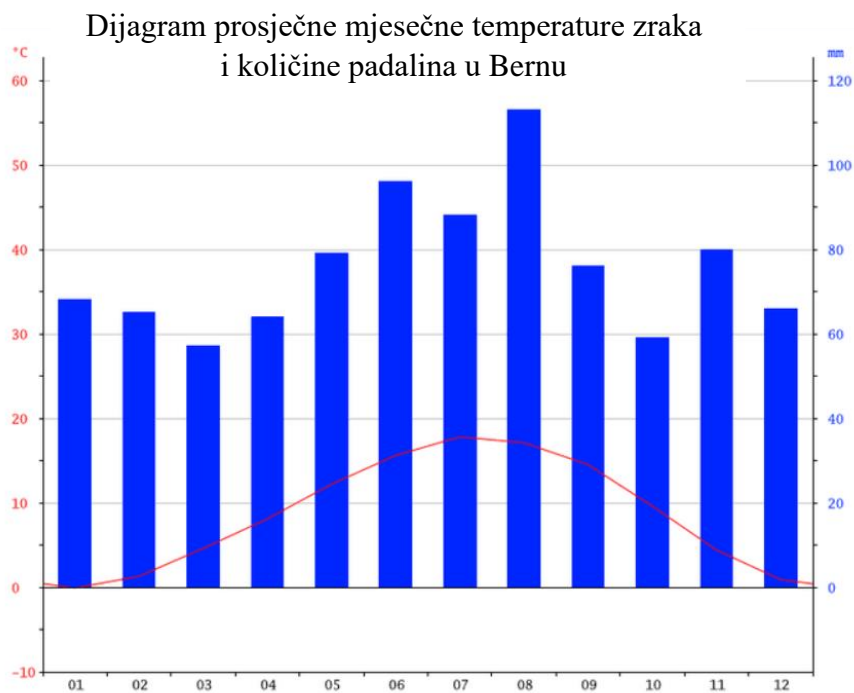
¹¹ Ibidem

¹² Hrvatska enciklopedija: <https://www.enciklopedija.hr/> (02.04.2020.)

¹³ Climates to travel: <https://www.climatestotravel.com/> (07.04.2020.)

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Ibidem

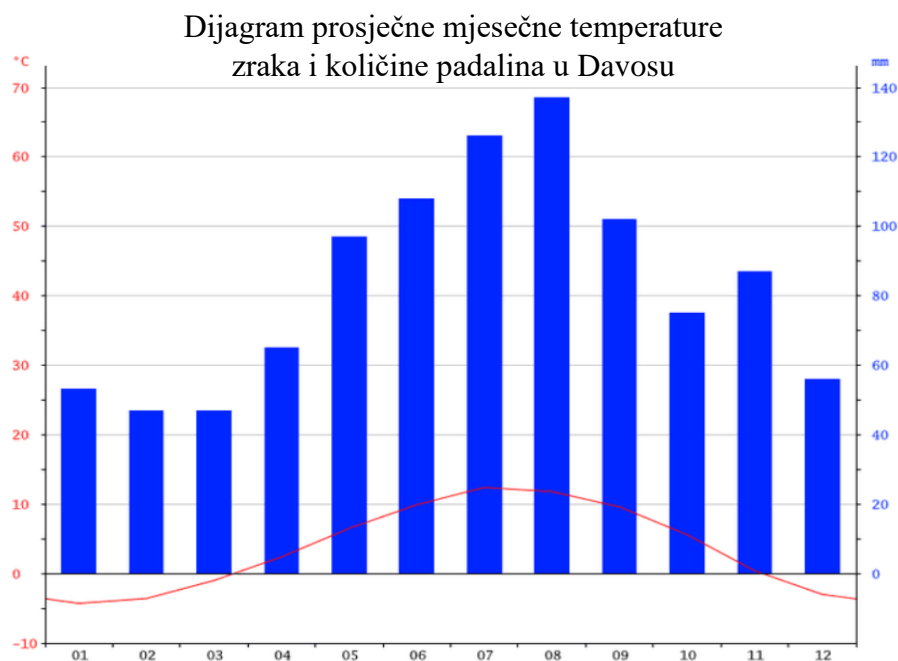


Slika 1. Dijagram prosječne mjesečne temperature zraka i količine padalina u Bernu

(Izvor: <https://en.climate-data.org/>, 2020)

Grad Davos se nalazi na 1.590 m. Prema klasifikaciji grad spada u klimatski razred Df. Godišnja količina padalina je oko 1.000 mm. Ljeto je najkišovitije zbog čestih grmljavinskih oluja.¹⁶ Najviše padalina je u kolovozu, 137 mm. Najmanje padalina je u veljači, 47 mm. Najviša prosječna temperatura je u srpnju, a iznosi 12.4°C. Mjesec s najnižom prosječnom temperaturom je siječanj s -4.3°C (sl. 2).

¹⁶ Climate-dana.org: <https://en.climate-data.org/> (07.04.2020.)

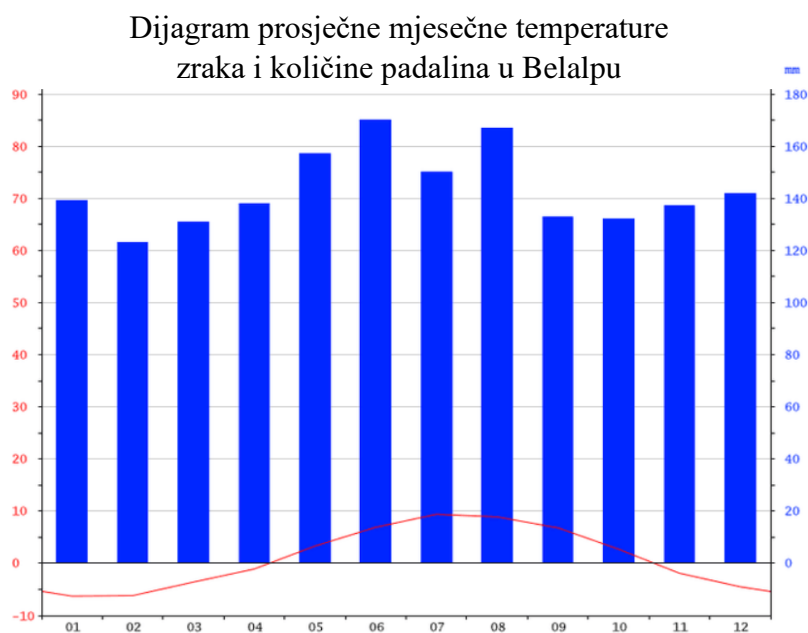


Slika 2. Dijagram prosječne mjesečne temperature zraka i količine padalina u Davosu

(Izvor: <https://en.climate-data.org/>, 2020)

Belalp se nalazi na 2.028 m. Prema klasifikaciji ovo je područje klime ET, klima tundre. Ova klima karakteristična je samo za planinske vrhove u Švicarskoj. Prosječna temperatura najtoplijeg mjeseca niža je od 10°C. Godišnja količina padalina je 1.719 mm.¹⁷ Najtopliji mjesec je srpanj s prosječnom temperaturom od 9.4°C, a najhladniji je siječanj s temperaturom od 6.3°C. Mjesec s najmanje padalina je veljača, a s najviše padalina lipanj (sl. 3).

¹⁷ Climate-dana.org: <https://en.climate-data.org/> (07.04.2020.)



Slika 3. Dijagram prosječne mjesečne temperature zraka i količine padalina u Belalpu

(Izvor: <https://en.climate-data.org/>, 2020)

1.4. Flora i fauna

Švicarska obiluje velikom raznolikosti biljaka i životinja zbog različite klime i nadmorske visine kroz cijelu državu.

Prirodna vegetacija nižih područja uglavnom nije sačuvana te do 800 m prevladavaju poljodjelske kulture. U nizinama, drveće koje prevladava je čempres, palma, naranča i badem. Na oko 1.200 m prevladavaju bukva, javor i hrast. Od 1.200 m do 1.700 m nalaze se jele i borovi. Na 2.130 m nalaze se karakteristični patuljasti borovi. Čak i na visini iznad 2.130 m se nalazi stotinjak vrsta biljaka.¹⁸

Smanjenje temperature u Alpskim područjima ograničava rast biljaka. Preko 1.800 m drveća postaju manja i rijetka. U idućih 500 m mogu se pronaći grmlja ukoliko ih ljudi ne unište kako bi napravili pašnjake za krave, ovce i koze. Na 2.300 m se nalazi velika raznolikost alpskog cvijeća. Visoko u Alpama se nalazi cvijet Edelweiss koji je simbol zemlje. U posljednja dva stoljeća cvijet je gotovo potpuno nestao jer su ga ljudi brali u ogromnim količinama. Raste na

¹⁸ Switzerland tour: <https://switzerland-tour.com/> (07.04.2020.)

vapnenačkoj podlozi do 3.000 m nadmorske visine. Cvjetovi su žuto-bijeli i u obliku zvijezde. Okruženi su velikim bijelim listovima. Iznad 3.200 m opstaju samo lišajevi i mahovine.¹⁹

U južnom dijelu Švicarske prevladava mediteransko raslinje s borovima i kestenima. Ovo područje je pogodno za uzgoj vinove loze, marelica i rajčica. Strmi teren okrenut prema jugu doprinosi visokim temperaturama pa je navodnjavanje ključni faktor za rast biljaka. Bez navodnjavanja i gnojiva prevladavaju potpuno drugačije biljke koje zahtijevaju malo vode i minerala. U sjevernoj Švicarskoj se nalazi kombinacija listopadnih i crnogoričnih stabala.²⁰

U Švicarskoj se nalazi oko 40.000 vrsta životinja kao što su jeleni, lisice, svinje, vidre i mnoge druge. U šumama prevladavaju jeleni, lisice i jastrebi. Zec je vrlo rijedak. Uz rijeke i jezera živi oko 800 dabra. Za Alpe su karakteristične divokoze i alpski kozorog. U Švicarskoj se nalazi oko 200 vrsta ptica kao što su vrapci, vrane, golubovi, galebovi, labudovi, djetlići i lastavice. Najčešće ptice u Švicarskoj su zeba bitkavica i mrka crvenrepka koje se mogu naći na 90% teritorija zemlje. Neke ptice ostaju u Švicarskoj i tijekom zime, no neke vrste odlaze u toplije krajeve Italije, Francuske, Španjolske i Afrike. Raznolikost ptica ovisi o nadmorskoj visini. Malo je onih koje uspijevaju preživjeti u alpskim područjima koja su vječno prekrivena snijegom i ledom.²¹

U 19. i 20. stoljeću je došlo do proširivanja obradive zemlje te je voda korištena za proizvodnju električne energije. Velika količina močvarnih područja uz rijeke i potoke je uništena pa su nestala prirodna staništa životinja. U pedesetim i šezdesetim godinama 20. stoljeća dolazi do povećane upotrebe gnojiva u poljoprivredi i korištenja industrijskih deterdženata što je dodatno narušilo ekosustav. Mnoga staništa su izmijenjena ljudskim utjecajem. Prirodna staništa životinja danas su mnogo manja zbog izgradnje kuća, industrijskih objekata te cesta i željezničkih pruga. Također globalno zatopljenje predstavlja prijetnju za mnoge biljke i životinje. Sve su to razlozi zbog kojih su neke vrste ugrožene ili čak izumiru.²²

Unatoč tome Švicarska posjeduje područja netaknutih šuma, alpskih planina, jezera i rijeka s mnogim biljkama i životinjama. Mnoge organizacije u Švicarskoj se bave očuvanjem biološke raznolikosti i sprječavanjem nestanka biljnih i životinjskih vrsta. U Švicarskoj se nalazi oko 70 ugroženih autohtonih životinja i biljaka. Neke vrste životinja kao što su vukovi i dabrovi davno su izumrle, ali su kasnije ponovno nastanjene. Iznimno važna životinja je bijela roda koja je u

¹⁹ House of Switzerland: <https://www.houseofswitzerland.org/> (08.04.2020.)

²⁰ All about Switzerland: <http://www.all-about-switzerland.info/> (07.04.2020.)

²¹ Switzerland tour: <https://switzerland-tour.com/> (07.04.2020.)

²² Ibidem

Švicarskoj izumrla 1950. godine, ali je ponovno nastanjena.²³ Kako bi ponovno nastanjene životinje preživjele potrebno je održavati kvalitetu ekosustava. Iako su u alpskim područjima kroz povijest mnoge biljne vrste potpuno izumrle danas je tamo mnogo više biljnih vrsta nego prije pola stoljeća.²⁴

1.5. Vode na kopnu

Švicarska nema izlaz na more. Jezera i rijeke čine oko 4% površine Švicarske. Švicarska ima oko 1.500 jezera. U podnožju Jura se nalazi Ženevsko jezero, jezero Biel i Nešatelsko jezero. Na visoravni se nalaze Bodensko i Ciriško jezero. U Alpama se nalaze jezera Maggiore, Lugano, Thun, Brienz, Zug i Lucerne. Osim nabrojanih jezera u Švicarskoj se nalazi mnogo manjih prirodnih jezera i akumulacijskih jezera pretežito u Alpama. Mnoga jezera u Švicarskoj su ledenjačkog podrijetla te su nastala tijekom posljednjeg ledenog doba. Ženevsko jezero se nalazi na području Švicarske i Francuske te je najveće slatkovodno jezero u središnjoj Europi. Obuhvaća 582 km². Glavni pritok mu je rijeka Rhône. Najveće jezero koje pripada samo Švicarskoj je Nešatelsko jezero površine 218 km². Nalazi se u zapadnoj Švicarskoj. Najveća dubina jezera je 153 m.²⁵

Gusta riječna mreža pripada slijevu Sjevernog, Sredozemnog, Jadranskog i Crnog mora. Švicarska se smatra hidrografskim središtem Europe. U Gotthardskom masivu izvire rijeke Rajna i Rhône. Rajna je duga 1.230 km, a kroz Švicarsku se proteže 375 km. Rhône je duga 812 km, a kroz Švicarsku se proteže 290 km. Veći vodeni tokovi su Aare, Ticino i Inn.²⁶

1.6. Zaštićena prirodna područja

Područja zaštićene prirode zauzimaju 14% površine Švicarske. Zaštićena područja omogućuju dugoročni razvoj. Naglasak je na očuvanju prirode i okoliša, ali se stvara dodana vrijednost za društvo i gospodarstvo s naglaskom na turizam. Švicarski parkovi su dobili međunarodnu nagradu za održivi turizam *Tourism for Tomorrow*. Parkove je nagradila i fondacija *Denk a*

²³ Vogelwarte.ch: <https://www.vogelwarte.ch/en/home/> (09.04.2020.)

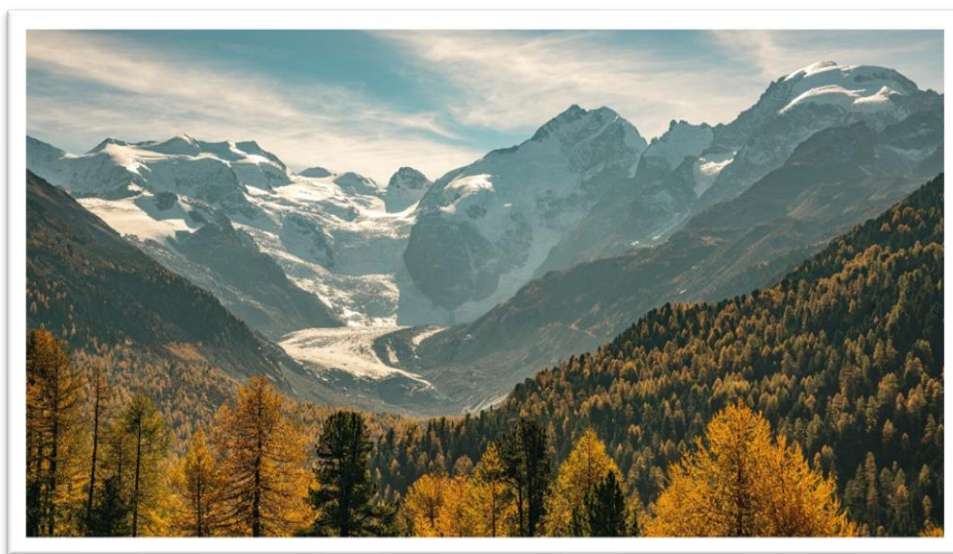
²⁴ Switzerland tour: <https://switzerland-tour.com/> (07.04.2020.)

²⁵ Discover Switzerland: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home.html> (06.04.2020.)

²⁶ Hrvatska enciklopedija: <https://www.enciklopedija.hr/> (02.04.2020.)

mich za njihovu predanost turizmu. Švicarska je proglašena jednom od najodrživijih svjetskih destinacija.²⁷

Jedini nacionalni park u Švicarskoj je nacionalni park Engadin. Osnovan je 1914. godine te je najveći nacionalni park u Alpama. Nalazi se u istočnom dijelu Švicarske, na granici s Italijom. Prostire se na 170 km².²⁸ U parku je prisutna vrlo raznolika flora i fauna, a pojedine vrste su endemične. Nalazi se oko 60 vrsta sisavaca i 100 vrsta ptica. U parku se nalazi oko 20 planinarskih staza koje se protežu na 100 km te pružaju posjetiteljima uvid u divljinu parka (sl. 4).²⁹



Slika 4. Nacionalni park Engadin

(Izvor: <https://www.myswitzerland.com/en/>, 2020)

Iako Švicarska ima samo jedan nacionalni park ima brojna druga zaštićena područja od kojih je izdvojeno nekoliko. Regionalni park Doubs se prostire na 378 km² u kantonima Jura, Neuchâtel i Bern. Park krase istoimena rijeka duga 40 km. Rijeka je atraktivna za vožnje kanuom i pecanje. Planine u kantonu Jura poznate su po jahanju konja. Područje je idealno za izletnike i bicikliste. Park prirode Jura Vaudois se proteže od vrha planine La Dôle do srednjovjekovnog grada Romainmôtier. Područje parka obuhvaća rijeku Nozon, južno podnožje Jura, masiv Mont Risoux, dolinu Vallée de Joux te jezero Lac de Joux. Park je atraktivan zbog svojih šuma, močvara, ispresijecanih vapnenačkih stijena te pašnjaka. Staza

²⁷ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 44.

²⁸ Parc Svizzers: <https://www.parks.swiss/en/> (10.04.2020.)

²⁹ Engadin: <https://www.engadin.ch/en/> (10.04.2020.)

dugačka 523 km namijenjena je izletnicima i planinarima. Na vrhu staze pruža se pogled na Ženevsko jezero te Alpe. Park Ela je švicarski regionalni park te obuhvaća krajolik od 548 km². Trećina parka je netaknuti krajolik koji obuhvaća planinu Piz Lunghin i Alp Flix gdje se nalazi preko 2.000 vrsta biljaka i životinja. Iako je ovo zaštićeni park ovdje je prikazan sklad između antropogenih i prirodnih atrakcija. Park krase i „crveni vlak“ odnosno dio Raetinske željezničke pruge koji je pod UNESCO-m. Argovia Jurapark je smješten između rijeka Aare i Rajne kod gradova Zürich i Basel. Prostire se na 241 km². U parku se nalazi raznolika flora i fauna. Park sadrži rijetke borove šume i orhideje.³⁰

U Švicarskoj se na listi UNESCO-ve svjetske baštine nalaze tri prirodna dobra, a to su: Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn, Monte San Giorgio i Arena Sardona. Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn je zaštićeno planinsko područje koje se proteže jugozapadnim dijelom zemlje između kantona Bern i Valais. Prostire se na 82.400 ha. Nadmorska visina se proteže od 809 m do 4.274 m. Stijene su nastale prije 400 milijuna godina pomicanjem afričke tektonske ploče. Prikazuje formiranje planina i ledenjaka uslijed geoloških procesa. Sadrži veliku raznolikost ekosustava. Područje je odigralo ključnu ulogu u europskoj umjetnosti, književnosti, planinarenju i alpskom turizmu.³¹ Središte je oblikovano stjenovitim masivom Eiger, Mönch i Jungfrau te ledenjačkim krajolikom. Sadrži najveći ledenjak u Europi. Ledenjak Aletschgletscher ima površinu od 118 km². Na južnoj padini Bietschhorn, visoki planinski krajolik pretvara se u kamenitu stepu mediteranskog tipa.³²

Monte San Giorgio je šumovita planina u obliku piramide. Nalazi se u južnoj Švicarskoj uz jezero Lugano. Planina je gotovo cijela na području Švicarske, ali pojedini dijelovi su na talijanskoj strani. Područje je uvršteno na UNESCO-v popis svjetske baštine jer se smatra najboljim izvorom fosila koji svjedoče o morskom životu iz razdoblja Trijas.³³ Na brojnim iskopima otkriveno je oko 80 vrsta riba i 30 morskih i kopnenih gmazova.³⁴

Arena Sardona je planinsko područje koje se proteže sjeveroistočnim dijelom zemlje na 32.850 ha. Sadrži sedam vrhova koji se izdižu iznad 3.000 m. Prikazuje primjer geoloških postupaka odnosno sudaranja Euroazijske i Afričke tektonske ploče. Ovo je područje najvećeg postglacijalnog klizišta u središnjim Alpama³⁵ Prikazuje primjer miješanja starih i novih stijena.

³⁰ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

³¹ Unesco: <https://whc.unesco.org/> (10.04.2020.)

³² Swiss Alps Jungfrau-Aletsch: <https://www.jungfrau-aletsch.ch/en/> (10.04.2020.)

³³ Unesco: <https://whc.unesco.org/> (10.04.2020.)

³⁴ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (10.04.2020.)

³⁵ Unesco: <https://whc.unesco.org/> (10.04.2020.)

Planina Piz Sardona razdvaja 250 milijuna godina staru stijenu Verrucano od mlade stijene Flysch koja je stara od 35 do 50 milijuna godina. Mjesto je ključno za geološke znanosti te je zbog toga 2008. godine uvršteno na UNESCO-v popis svjetske baštine (sl. 5).³⁶



Slika 5. Arena Sardona

(Izvor: <https://whc.unesco.org/>, 2020)

³⁶ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

2. ANTROPOGENE ATRAKCIJE PO ODABRANIM KANTONIMA

Švicarska temelji svoj razvoj na valorizaciji atraktivnih prirodnih faktora, a antropogene atrakcije imaju ulogu dopunjavanja turističke ponude. Službeni naziv zemlje je Švicarska konfederacija, a kantoni čine prvu podjelu te zemlje. U nastavku je izdvojeno osam kantona na temelju kojih će se prikazati antropogene atrakcije Švicarske.

2.1. Bern

Kanton Bern je dom brojnog kulturnog nasljeđa. Najnaseljenije područje kantona te gospodarsko središte je grad Bern. Ovo je drugi najnaseljeniji švicarski kanton. Također je drugi po veličini, a površina kantona iznosi 5.959 km². Oko 260 km² zauzimaju ledenjaci. Krasi ga krajolik s najvišom planinom Finsteraarhorn. Kanton je poznat po uzgoju vinove loze oko jezera Biel, rezbarenju drva, izradi keramike, urarskoj industriji te proizvodnji sira.³⁷

Stari grad koji datira iz 12. stoljeća je pod UNESCO-m od 1983. godine. Smjestio se na brežuljku okruženom rijekom Aare. Grad karakteriziraju kiparske fontane iz doba renesanse, kula Zytglogge, toranj Käfigturm te dobro očuvane fasade od pijeska. Grad je jedinstven primjer koji pokazuje neprestano obnavljanje i očuvanje atrakcija uz poštivanje urbanističkog koncepta planiranja kasnog baroka.³⁸ Zytglogge ili tzv. Clock Tower je 800 godina stari toranj te jedna od najpoznatijih znamenitosti u gradu. Toranj je visok 23 m te je ukrašen ogromnim astronomskim satom (sl. 6).³⁹

³⁷ Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/> (02.04.2020.)

³⁸ Unesco: <https://whc.unesco.org/> (10.04.2020.)

³⁹ Bern: <https://www.bern.com/en/home> (12.04.2020.)



Slika 6. Clock Tower

(Izvor: <https://www.bern.com/en/home>, 2020)

Bern je švicarsko upravno središte te se u njemu nalazi sjedište parlamenta. Parlament je smješten u renesansnoj zgradi Bundeshausu. Zgrada parlamenta renesansnog stila je također turistički atraktivna. Zgrada je otvorena za posjetitelje, no pristup je ograničen tijekom zasjedanja. Unutrašnjost je ispunjena prikazima švicarske povijesti, a na kupoli su prikazani grbovi svih švicarskih kantona. Ispred zgrade se nalazi veliki trg s atraktivnom fontanom. Bernska katedrala je najviša sakralna građevina u Švicarskoj. Visoka je 101 m, a kako bi se uživalo u pogledu na cijeli grad potrebno je proći 312 stepenica do vrha tornja. Katedralu krase tzv. Veliko zvono koje je teško deset tona.⁴⁰

U gradu se također nalazi mnogo muzeja. Albert Einstein je jedan od najpoznatijih znanstvenika u povijesti te je upravo u Bernu proveo nekoliko godina svoga života. Ovdje je razvio teoriju relativnosti. Danas je u Bernu turistički atraktivan stan u kojem je on nekada živio odnosno Einsteinhaus te Einsteinov muzej. Muzej se nalazi u sklopu Povijesnog muzeja te pruža uvid u njegov rad.⁴¹ Muzej komunikacija se smatra jednim od najvećih interaktivnih muzeja u Europi. Osnovan je 1907. godine. Muzej se sastoji od nekoliko izložba koje prikazuju kako se ljudska komunikacija razvijala tijekom godina.⁴²

Paul Klee Center je muzej koji sadrži oko 4.000 umjetničkih djela. Sadrži najznačajniju svjetsku zbirku slika, akvarela i crteža te uključuje arhivsku i biografsku građu iz svih razdoblja rada

⁴⁰ Bern: <https://www.bern.com/en/home> (12.04.2020.)

⁴¹ Bernisches Historisches Museum: <https://www.bhm.ch/en/> (12.04.2020.)

⁴² Museum of Communication: <https://www.mfk.ch/en/home-en/> (12.04.2020.)

Paula Kleea. On je bio njemačko-švicarski slikar te jedan od najznačajnijih umjetnika moderne. Cilj muzeja je pružiti uvid u značaj njegovog umjetničkog, pedagoškog i teorijskog rada za kulturu i društvo. Zgradu je dizajnirao arhitekt Renzo Piano te je svojim atraktivnim dizajnom zgrada umjetničko djelo sama po sebi. Oblik zgrade je valovit i brdovit krajolik te prikazuje spajanje kulture i prirode.⁴³ Kunstmuseum je muzej umjetnosti gdje se nalazi više od 51.000 slika, skulptura, crteža i fotografija. Izgrađen je 1879. godine te je najstariji umjetnički muzej u Švicarskoj. Zbirka muzeja sadrži djela švicarske umjetnosti iz 15. stoljeća te djela svjetske umjetnosti s posebnim naglaskom na Paula Kleea, Vasilija Kardinskog i Pabla Picassa.⁴⁴

Atraktivnost botaničkog vrta u Bernu je u tome što sadrži biljke iz Azije, Sjeverne Amerike i Europe. Sadrži i pojedine ugrožene vrste. U vrtu se nalazi oko 5.500 vrsta biljaka, a naglasak je na flori Švicarskih Alpa.⁴⁵

Osim glavnog grada antropogenim atrakcijama se ističu i gradovi Biel i Thun. U starom gradu Biel se ističe gotička crkva St. Benedict iz 1451. godine. Grad Biel je dobio nagradu od Swiss Heritage Society za izvrsnu brigu o očuvanju građevina 20. stoljeća. Biel je središte industrijske proizvodnje visokokvalitetnih satova kao što su Rolex, Omega i Swatch. Upravo zbog toga jedna od atrakcija je Omega muzej gdje je izloženo otprilike 4.000 satova.⁴⁶

Gradom Thun dominira dvorac iz 12. stoljeća. Unutra se nalazi muzej u kojem su izloženi artefakti iz prapovijesti i rane povijesti. Također su izloženi srednjovjekovni predmeti i oružje. Ostale znamenitosti grada su gradska crkva iz 14. stoljeća, gradska vijećnica iz 16. stoljeća, ali i cijeli stari grad.⁴⁷

2.2. Ženeva

Kanton Ženeva se proteže na površini od 282 km² te je jedan od najmanjih kantona u Švicarskoj. Ovo je francusko govorno područje.⁴⁸ U kantonu živi 484.000 ljudi. Kanton se uglavnom sastoji samo od njegovog glavnog grada, Ženeve. Grad Ženeva je drugi po veličini u cijeloj Švicarskoj te je prepun antropogenih atrakcija.⁴⁹

⁴³ Zentrum Paul Klee Bern: <https://www.zpk.org/> (12.04.2020.)

⁴⁴ Kunst Museum Bern: <https://www.kunstmuseumbern.ch/> (12.04.2020.)

⁴⁵ Bern: <https://www.bern.com/en/home> (12.04.2020.)

⁴⁶ Swiss Vacations: <http://www.swissvacations.com/pages/en/Home.html> (12.04.2020.)

⁴⁷ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

⁴⁸ Study in Switzerland: <https://studyinginswitzerland.com/cantons-of-switzerland/> (10.04.2020.)

⁴⁹ Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/> (02.04.2020.)

U Ženevi je najznačajnija kulturna znamenitost katedrala sv. Petra. Katedrala stara više od 850 godina se nalazi u središtu starog grada. Otvorena je za posjetitelje te se ovdje često održavaju koncerti klasične glazbe. S vrha katedrale se pruža pogled na Ženevsko jezero u kojem se nalazi gradska fontana, Jet d'Eau. Fontana je u 18. stoljeću sagrađena kao ventil za ispuštanje tlaka i viška vode, a danas se smatra simbolom Ženeve. Smatra se najvišom fontanom u Europi, koja baca vodu do 140 m u visinu. Na mostu preko rijeke Rhône se također pruža pogled na fontanu, a mjesto je atraktivno jer se tamo nalaze zastave svih švicarskih kantona te su u blizini poznate kulturne atrakcije i trgovine.⁵⁰

Ženeva je jedno od najvažnijih financijskih središta i centar diplomacije zbog toga što se tamo nalazi sjedište Ujedinjenih naroda za Europu. Omogućen je obilazak zgrade Ujedinjenih naroda koji nudi uvid u funkcioniranje najvažnijeg svjetskog tijela. U blizini zgrade Ujedinjenih naroda se nalazi umjetničko djelo *Broken chair* kipara Daniela Berseta. Stolica je napravljena od 5.5 tona drva, a visoka je 12 m. Simbolizira nasilje nad civilima. Reformacijski zid u Ženevi predstavlja spomenik koji prikazuje važan trenutak protestantske reformacije u 16. stoljeću. Zid čine kipovi utjecajnih osoba kao što su John Calvin, Oliver Cromwell i William Farel. Najpoznatiji vrt u Švicarskoj se nalazi u Ženevi, a to je Engleski vrt. Prepoznatljiv je po velikom cvjetnom satu. Spomenik se sastoji od 6.500 cvjetova, a simbolizira švicarske urare kao najpoznatije urare na svijetu. U blizini se nalazi i atraktivna brončana fontana.⁵¹

U Ženevi se nalazi Muzej Patek Philippe koji posjetiteljima predstavlja umjetnost i povijest urarstva. Otvoren je 2011. godine. Sadrži više od 2.000 satova te knjižnicu s više od 8.000 publikacija vezanih za mjerenje vremena.⁵²

U Ženevi se nalazi zgrada Victoria Hall. Koncertna dvorana je poznata po cijelom svijetu zbog svojih akustičnih kvaliteta. Posvećena engleskoj kraljici izgrađena je između 1891. i 1894. godine. Ovdje se održavaju koncerti klasične i jazz glazbe.⁵³

⁵⁰ Geneva Live Tourism: <https://www.geneve.com/> (10.04.2020.)

⁵¹ Ibidem

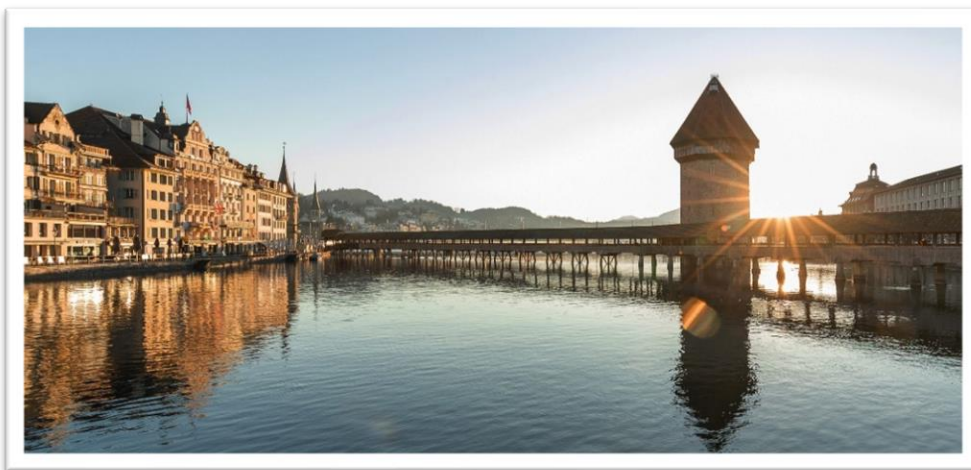
⁵² Patek Philippe Geneve: <https://www.patek.com/en/company/patek-philippe-museum> (15.04.2020.)

⁵³ Victoria Hall: https://www.ville-ge.ch/culture/victoria_hall/en/index.html (15.04.2020.)

2.3. Luzern

Kanton Luzern se proteže na površini od 1.493 km² u središnjoj Švicarskoj. Stanovništvo uglavnom priča njemački jezik.⁵⁴ Kanton privlači turiste iz cijelog svijeta zbog poznatog Lucernskog jezera, ali obiluje i antropogenim atrakcijama.

Glavni grad, Luzern, privlači turiste atraktivnim starim gradom i gradskim zidinama iz 14. stoljeća. Najpoznatija atrakcija je drveni most Kapellbrücke. Sagrađen je 1333. godine te se smatra najpoznatijim svjetskim drvenim mostom. Uz njega se nalazi Vodeni toranj. Most je uništen u požaru 1993. godine, ali je kasnije potpuno obnovljen. Nekada je most bio dio srednjovjekovnih gradskih zidina, a danas povezuje kazalište Luzern s jedne strane i kapelicu sv. Petra s druge strane. Most i Vodeni toranj zajedno čine mjesto izrazito atraktivno za fotografiranje (sl. 7). Druga najpoznatija atrakcija je spomenik lava. Figura umirujućeg lava isklesana je u stijenu. Obilježava smrt časnika i vojnika koji su ubijeni dok su štitili kralja Luja XVI. za vrijeme napada na palaču Tuileries u Francuskoj revoluciji. Mark Twain je spomenik opisao kao „najtužniji i najdirljiviji komad kamena na svijetu“. Uz sjevernu stranu gradske jezgre nalazi se zid izgrađen u 14. i 15. stoljeću. Uz zid se nalazi i devet kula koje su izgrađene u različitim razdobljima. Dopušten je ulazak u četiri kule s kojih se pruža pogled na grad i jezero. U kuli Zyt se nalaze najstariji satovi Luzerna te se može vidjeti rad mehanizma.⁵⁵



Slika 7. Drveni most Kapellbrücke

(Izvor: <https://www.luzern.com/en/>, 2020)

⁵⁴ Information about Switzerland: <https://www.about.ch/welcome.html> (15.04.2020.)

⁵⁵ Luzern: <https://www.luzern.com/en/> (15.04.2020.)

Crkva sv. Leodegara se smatra najvažnijom crkvom iz doba renesanse u Švicarskoj. Crkva je uništena u požaru 1633. godine, ali su sačuvane kule s romanskim elementima. Isusovačka crkva je sagrađena između 1666. i 1667. godine. Smatra se prvom sakralnom građevinom baroknog stila u Švicarskoj. Najposjećeniji muzej u Luzernu je Švicarski muzej transporta. Muzej pruža interaktivan pogled na razvoj cestovnog, željezničkog, vodenog i zračnog prometa. Pritom uključuje i temu svemirskih putovanja. U muzeju se nalazi preko 3.000 izloženih predmeta.⁵⁶

2.4. Zürich

Kanton Zürich se proteže na površini od 1.729 km². Nalazi se u središtu visoravni u sjeveroistočnom dijelu zemlje. Glavna turistička središta su Zürich i Winterthur, dok su ostali gradovi pretežito industrijski razvijeni.⁵⁷

Winterthur je grad koji prikazuje spoj umjetnosti, povijesti i prirode. Srednjovjekovni dio grada s gradskom crkvom, fontanom i gradskom vijećnicom je turistički vrlo atraktivan. Održavaju se i brojni festivali te predstave. U gradu se nalazi 17 muzeja, a najviše se ističe muzej Oskar Reinhart collection Am Römerholz s djelima europske umjetnosti iz razdoblja od 14. do 20. stoljeća.⁵⁸

Zürich je turistički poznat po spajanju kreativnog urbanog života s prirodom. Prepun je brojnih događanja, festivala i muzeja. Središte je gospodarskog života i obrazovanja u Švicarskoj. Također je financijsko središte Švicarske te se ovdje nalazi Švicarska nacionalna banka. Već se godinama svrstava među gradove s najkvalitetnijim životnim uvjetima u Europi.⁵⁹

U starogradskoj jezgri najvažniji kulturni spomenik je romanička crkva Grossmünster sagrađena u 11. stoljeću. Tornjevi ove crkve su prepoznatljiv dio grada. Nasuprot te crkve se nalazi crkva Fraumünster. Crkva je sagrađena u 9. stoljeću, a nekada je obuhvaćala i samostan za žene. Crkva je atraktivna zbog svojih vitraža umjetnika Marca Chagalla. Također su poznate freske umjetnika Paula Bodmera. Treća poznata crkva je crkva sv. Petra sagrađena u 18. stoljeću. Specifična je po tome što ima najveći brojčanik sata na tornju u Europi. Najpoznatiji muzej u gradu je Švicarski nacionalni muzej s prapovijesnim, rimskim i srednjovjekovnim

⁵⁶ Ibidem

⁵⁷ Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/> (02.04.2020.)

⁵⁸ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

⁵⁹ Ibidem

zbirkama. Muzej je jedan od najznačajnijih povijesnih muzeja u Europi. U Zürichu se nalazi jedan od najvećih gradskih trgova u Švicarskoj. Na trgu se nalazi poznata Kuća opere.⁶⁰

2.5. Vaud

Vaud je kanton u jugozapadnom dijelu Švicarske te ima površinu od 3.212 km².⁶¹ Glavni grad je Lausanne. Spada u Francusko govorno područje s obzirom da je smješten uz granicu s Francuskom. Ovo je najveća vinogradarska regija u Švicarskoj. Vaud je više turističko nego industrijsko područje, no neki gradovi su specijalizirani za proizvodnju satova, glazbenih instrumenata, čokolade i keksa. Turiste najviše privlači Ženevsko jezero, ali kanton obiluje i kulturnim atrakcijama. Turistička središta su Lausanne, Vevey i Montreux.⁶²

Starim gradom Lausanne dominira katedrala koja se smatra najimpozantnijim djelom arhitekture rane gotike u Švicarskoj, ali i u cijeloj Europi. Sagrađena je u 12. i 13. stoljeću. Svake godine privlači više od 400.000 posjetitelja (sl. 8).⁶³



Slika 8. Katedrala grada Lausanne

(Izvor: <https://www.lausanne-tourisme.ch/en/>, 2020)

⁶⁰ Discover, Zürich, Switzerland: <https://www.zuerich.com/en/visit/sightseeing> (07.04.2020.)

⁶¹ All about Switzerland: <http://www.all-about-switzerland.info/> (07.04.2020.)

⁶² Study in Switzerland: <https://studyinginswitzerland.com/cantons-of-switzerland/> (10.04.2020.)

⁶³ Lausanne: <https://www.lausanne-tourisme.ch/en/> (10.04.2020.)

Grad Lausanne se može nazvati središtem umjetnosti i sporta. Lausanne Opera je operna kuća koje je nastala prije 140 godina poznata kao gradsko kazalište. Danas je to svjetski poznata operna kuća u kojoj se odvijaju opere, koncerti i baleti. Također je to sjedište baleta BÉjart. To je svjetski poznati balet kojeg je osnovao poznati koreograf Maurice BÉjart 1987. godine.⁶⁴ U gradu se nalazi Olimpijski muzej koji se smatra najvećim informativnim centrom o Olimpijskim igrama. Prikazi u muzeju obuhvaćaju cijelu povijest igara od početka u staroj Grčkoj pa sve do danas.⁶⁵

Grad Vevey je zapravo turistički atraktivan zbog svojeg položaja uz Ženevsko jezero s pogledom na Alpe i vinograde, ali ima nekoliko kulturnih atrakcija. Najpoznatiji stanovnik grada je bio Charlie Chaplin koji je ovdje proveo zadnjih 25 godina svojeg života. Njemu u čast izgrađen je spomenik na obali jezera te osnovan muzej Chaplin's World.⁶⁶ Grad je također poznat po muzeju hrane Alimentarium. Otvoren je 1985. godine te je to prvi svjetski muzej hrane. Osnivač je kompanija Nestlé, a muzej je smješten u prvoj upravnoj zgradi Nestléa. Muzej nastoji odgovoriti na pitanja o odnosu čovjeka i hrane.⁶⁷

Na području Montreuxa se smjestio najposjećeniji povijesni spomenik u cijeloj Švicarskoj, dvorac Chillon. Dvorac je smješten u okolini Ženevskog jezera. Dvorac je u 13. stoljeću obnovila i proširila obitelj Savoy. Montreux je također poznat po jazz festivalu u srpnju što ga čini švicarskom prijestolnicom jazz glazbe. U gradu se nalaze neke od najpoznatijih privatnih klinika u svijetu. Grad je također prikladan za održavanje međunarodnih konferencija.⁶⁸

2.6. Ticino

Ticino je kanton u južnoj Švicarskoj. Obuhvaća površinu od 2.812 km². Ovo je jedini kanton u kojem se na cijelom prostoru govori talijanskim jezikom. Nalazi se u južnom dijelu zemlje te je gotovo u potpunosti okružen Italijom. Osim u jeziku, talijanska kultura se odražava i u arhitekturi, tradiciji i gastronomiji. Turizam je značajan za južni dio kantona. Najvažnije turističke atrakcije su jezero Maggiore i Lugano, ali područje se može pohvaliti i antropogenim atrakcijama.

⁶⁴ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

⁶⁵ Lausanne: <https://www.lausanne-tourisme.ch/en/> (10.04.2020.)

⁶⁶ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

⁶⁷ Alimentarium: <https://www.alimentarium.org/en> (10.04.2020.)

⁶⁸ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

Glavni grad je Bellinzona. Grad je bogat povijesnom baštinom iz srednjeg vijeka. Poznat je kao grad dvoraca. Dvorci prikazuju stoljetnu povijest Rimljana, Longobarda, Švicaraca i Milaneza. Smješteni su u podnožju Alpa. Dvorci s obrambenim zidinama su 2000. godine uvršteni na UNESCO-vu listu svjetske baštine.

Jedno od turističkih odredišta je grad Lugano koji je ujedno i najveći grad kantona. Lugano je prepun muzeja i galerija. Najznačajnija građevina grada je katedrala sv. Lovre. Katedrala ima renesansno pročelje, a unutar katedrale se nalaze brojne freske i barokni ukrasi. Osnovana je u ranom srednjem vijeku, a katedralom je postala 1888. godine. Crkva Santa Maria degli Angioli je izgrađena između 1499. i 1500. godine, a poznata je po tome što se unutar crkve nalazi najpoznatija renesansna freska u Švicarskoj. Djelo je to talijanskog umjetnika Bernardina Luinija.⁶⁹

Grad Locarno je značajan zbog svoje povijesti, kulture i arhitekture. Trg Piazza Grande je simbol grada zbog svojih arkada i tradicionalnog šljunčanog asfaltiranja. Dvorac Visconti je baština od nacionalnog značaja. Unutar dvorca se nalazi arheološki i zavičajni muzej. Svetište Madona del Sasso je najvažnije svetište u ovom kantonu. Stoljećima su hodočasnici hodali do Svete planine gdje se nalazi svetište. Unutar svetišta se nalaze brojna umjetnička djela.⁷⁰

Jedna od autentičnih atrakcija kantona je Muzej doline Muggio, autentični etnografski muzej na otvorenom. Prikazuje tradicionalni seoski život. Muzej se proteže kilometrima te obuhvaća nekoliko naselja. Obuhvaća kamene kućice, mlin za mljevenje kukuruza i kestena, pomagalo za ručno pranje rublja itd.⁷¹

Naselje Ascona je prepuno umjetničkim djelima. Ascona je od 1990-ih bila pod utjecajem srednjoeuropske kulture zbog prisutnosti intelektualaca i umjetnika. Ovdje se rodio jedan od najznačajnijih talijanskih slikara, Giovanni Antonio Serodine. Neka od njegovih najcjenjenijih djela se čuvaju ovdje. U crkvi sv. Petra i Paola se nalazi jedno od njegovih najpoznatijih djela, Virgin. U crkvi sv. Marie se nalaze vrijedne kasnogotičke freske. Museo Comunale d'Arte Moderna je muzej u kojem su izloženi radovi važnih umjetnika vezanih za kulturni život Ascone.⁷²

⁶⁹ Ticino: <https://www.ticinopten.ch/en/> (10.04.2020.)

⁷⁰ Ibidem

⁷¹ Ibidem

⁷² Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

2.7. Basel-Stadt

Prostire se na površini od 555 km² na sjeveru Švicarske. Jedan je od najmanjih, ali i najgušće naseljenih kantona. Ovo je uglavnom njemačko govorno područje. Kanton se sastoji od grada Basel i dva mala sela sjeverno od Rajne.⁷³

Basel je poznat kao kulturni grad Švicarske zbog velikog broja muzeja i raznih kulturnih događanja. U gradu se nalazi gotovo 40 muzeja. U gradu se također organiziraju brojne kazališne predstave, opere i baleti. Stari grad je karakterističan zbog svojih malih kamenih ulica i srednjovjekovnih crkva. Središnja točka je Marktplatz na kojem dominira gradska vijećnica. Zgrada je sagrađena kasno gotičkim stilom te sadrži šareno oslikana pročelja. Jedna od najznačajnijih znamenitosti u gradu je katedrala Munster koja predstavlja spoj gotike i romanike. Kraj starog grada označavaju vrata Spalentor. Vrata su sagrađena 1370. godine zajedno s zidinama grada, a nakon uništenja 1866. godine ostala su samo vrata. Jedan od najpoznatijih muzeja je muzej Basel Paper. Smješten je u srednjovjekovnoj tvornici papira, a prati razvoj papira, pisanja i uvezivanja. Muzej Kunstmuseum se smatra najboljom kolekcijom slika u Švicarskoj. U muzeju se nalaze djela iz 16., 19. i 20. stoljeća, ali i djela moderne umjetnosti. Ističu se dijela Van Gogha, Picassa, Chagalla i mnogih drugih umjetnika. Grad je također poznat po brojnim arhitektonskim umjetničkim djelima koja privlače posjetitelje iz cijelog svijeta.⁷⁴

2.8. Solothurn

Solothurn je kanton na sjeverozapadu Švicarske. Površina mu je 791 km². Većina stanovništva govori njemačkim jezikom. Ovo je središte medicinske tehnologije u Švicarskoj. Grad Solothurn je glavni grad kantona i smatra se najatraktivnijim baroknim gradom u Švicarskoj. Najznačajnija atrakcija je katedrala sv. Ursusa. Stepenice koje vode do katedrale su ukrašene fontanama. Na vrhu tornja, koji je visok 66 m, se pruža pogled na grad i planine (sl. 9). Crkva isusovaca se smatra jednom od najatraktivnijih baroknih građevina u Švicarskoj. Sagrađena je između 1680. i 1689. godine. U gradu je najstarija građevina Clock Tower koja je sagrađena početkom 13. stoljeća. Toranj Krummturm predstavlja obrambeni toranj grada. Toranj je dovršen između 1462. i 1463. godine. Atraktivan je zbog 10 m duboke tamnice koja se nalazi

⁷³ Study in Switzerland: <https://studyinginswitzerland.com/cantons-of-switzerland/> (10.04.2020.)

⁷⁴ Kanton Basel-Stadt: <https://www.bs.ch/en.html> (20.04.2020.)

na donjem katu. Na istočnom ulazu u stari grad nalaze se vrata Basel koja su izgrađena 1504. godine od vapnenca s planinskog lanca Jura. Za grad je karakteristično umjetničko djelo Paula Gugelmana. Metalna skulptura sata je karakteristična jer ima 11 brojeva umjesto 12.⁷⁵



Slika 9. Katedrala sv. Ursusa

(Izvor: <https://www.solothurn-city.ch/en>, 2020)

⁷⁵ Solothurn: <https://www.solothurn-city.ch/en> (20.04.2020.)

3. OBLICI TURIZMA PO TURISTIČKIM REGIJAMA

Švicarska se smatra jednom od najrazvijenijih zemalja na svijetu. Ključne industrije uključuju bankarstvo, financije, farmaciju i inženjerstvo. Švicarska je u svijetu najviše poznata po izradi satova. Od proizvodnje gastronomskih proizvoda ističu se čokolada, sir i vino. Turizam je u Švicarskoj posebno značajan za ruralna područja. Međunarodni turizam se u Švicarskoj razvio u doba romantizma krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Prije toga Švicarska se nije smatrala turističkom destinacijom. Turizam se zapravo razvio promjenom stavova ljudi o prirodnom i ruralnom krajoliku. Za to su zaslužni francuski prosvjetitelji koji su zagovarali povratak čovjeka prirodi. Švicarska se tako razvila kao sportska destinacija zbog planina te kao zdravstvena destinacija zbog čistog krajolika. Razvoj skijanja kao sporta pridonijelo je danjem razvoju švicarskog turizma zbog mnogih skijališta.⁷⁶ Tada je Švicarska bila siromašna država te je privlačila posjetitelje očuvanom prirodom i tradicionalnim načinom života. Vrlo je brzo razvila smještajne kapacitete i počela sudjelovati u međunarodnom turizmu. Švicarska je prednjačila razvoju modernog turizma. Danas je Švicarska primjer zemlje koja nije orijentirana na masovni turizam. Usmjeren je na elitni individualni turizam. Broj turista regulira politikom cijena odnosno ukoliko dođe do pretjeranog zanimanja turista za zemlju oni povećaju cijene u turističkom sektoru. Na taj način se turisti selektiraju s obzirom na platežnu moć.⁷⁷

Švicarska se prvo razvila kao destinacija **sportsko-rekreacijskog i zdravstvenog** turizma. Turizam u planinama se razvio već početkom 19. stoljeća na mjestima poput St. Moritz, Davos i mnogih drugih. U početku se turizam u planinama odvijao ljeti. Smatra se kako se zimski turizam razvio 1864. godine u St. Moritzu. Zimski sportovi su bili sanjkanje, klizanje i curling. Skijanje se pojavilo kasnije. Prva žičara je postavljena u Davosu 1934. godine. Švicarska je tijekom prošlog stoljeća bila najpoznatija skijaška destinacija na svijetu. Također je bila lider u pogledu infrastrukture. Međutim 1980-tih godina došlo je do pada posjećenosti. Nekada je najviše posjetitelja bilo iz Njemačke, Francuske, Italije i Nizozemske. Posljednjih nekoliko godina porastao je broj turista iz Španjolske, Rusije i Azije. Manji broj ostvarenih dolazaka i noćenja je uzrokovan promjenom navika ljudi. Naime generacija *Baby boomeri* polako prestaje ići na putovanja. Njima je motiv za putovanje aktivni odmor i sportske aktivnosti, dok se novije

⁷⁶ Lew, A., Hall, C.M., Timothy, D., 2008: *World Geography of Travel and Tourism: a regional approach*, Elsevier, Oxford and Burlington, str. 109.

⁷⁷ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 216.

generacije manje bave sportom. Na taj način se smanjuje interes za zimovališta. Od 2000. do 2008. godine je bilo razdoblje stagnacije. Unatoč obnovi zimovališta i žičara, nakon zime 2008. godine posjećenost je počela padati zbog nedostatka snijega. Klimatske promjene dovode u pitanje financijsku održivost skijališta zbog nedostatka snijega na nekim područjima. U zimi 2017. godine broj posjeta je porastao za 10,3% u odnosu na prošlu godinu. Također 2018. godina je pokazala danji rast broja posjeta od 6,2%. U zadnjih nekoliko godina su pokrenute kampanje kako bi se i domaći turisti upoznali s užiticima skijanja. Također se planira daljnje poboljšanje turističke infrastrukture. Nastoje se unaprijediti ponude koje ne obuhvaćaju skijanje kako bi odmarališta u Alpama bila privlačnija široj populaciji zimi i ljeti.⁷⁸

Sredinom 19. stoljeća potražnja za Švicarskom kao turističkom destinacijom je rasla zbog industrijske revolucije u zapadnoj Europi. Došlo je do poboljšanja željezničke i cestovne povezanosti te poboljšanja životnog standarda. Također Thomas Cook je popularizirao Švicarsku kao turističku destinaciju. Planinarenje je postalo poznato nakon Whymperovog uspona na Matterhorn 1865. godine.⁷⁹ Danas u Švicarskoj ima 12.800 km staza za planinarenje.⁸⁰

Razvoj **zdravstvenog** turizma u Švicarskoj započeo je krajem 19. stoljeća. U tom razdoblju se širila tuberkuloza u industrijskim gradovima Europe. Vjerovalo se kako čisti planinski zrak u toplicama kao što su St. Moritz i Arosa pomaže u borbi protiv bolesti.⁸¹

Švicarska višejezičnost je utjecala na razvoj **kongresnog** turizma. Ženeva je mjesto mnogih međunarodnih organizacija. Zürich je značajno financijsko središte u svijetu. Bern i Lausanne također pružaju važne konferencijske usluge.⁸²

Švicarska je prije bila poznata kao turistička destinacija u zimskim mjesecima. Sada sezonalnost nije toliko izražena, a tome je značajno doprinijelo razvijanje **cikloturizma**. Razvoj ovog posebnog oblika turizma omogućio je razvoj Švicarske kao cjelogodišnje destinacije. U Švicarskoj se nalazi 11.000 km biciklističkih staza. Prema podacima iz 2013. godine ukupno je 75.000 stranih turista posjetilo Švicarsku upravo zbog cikloturizma. Za brdski biciklizam ima ukupno 9.500 km staza. Švicarska ima mrežu planinarskih staza sa više od 65.000 km.

⁷⁸ Vanat, L., 2020: *2020 International Report on Snow & Mountain Tourism*, Ženeva, str. 45-58.

⁷⁹ Boniface, B., Cooper, C., 2009: *Worldwide Destinations: The Geography of Travel and Tourism*, Oxford, London-New York, str. 251.

⁸⁰ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 40.

⁸¹ Boniface, B., Cooper, C., 2009: *Worldwide Destinations: The Geography of Travel and Tourism*, Oxford, London-New York, str. 251.

⁸² Ibidem

Švicarska je jedina država koja ima legalno zaštićene planinarske staze koje su označene prema službenim standardima.⁸³

Eno - gastronomski turizam je razvijen zbog izuzetno kvalitetne ponude hrane. Švicarska kuhinja kombinira utjecaje njemačke, francuske i talijanske kuhinje. Značajno se razlikuje od regije do regije. U tradicionalnoj švicarskoj kuhinji dominiraju jednostavni proizvodi poput sira, krumpira, luka i maslaca. Švicarska je poznata kao zemlja čokolade i sira. Švicarska čokolada je u 19. stoljeću postala poznata u inozemstvu. Najpoznatija tvornica čokolade je *Lindt*. Švicarski brand *Toblerone* je čokolada koja simbolizira planinu Matterhorn u Alpama. Svaka regija ima svoje vrste sira. Neki od najpoznatijih sireva su Vacherin, Appenzeller, Sbrinz i Emmentaler. Jedno od najpoznatijih švicarskih jela je fondue odnosno topljeni sir. Mnoge mljekare i podrumi alpskog sira također su vrijedni posjeta. U Švicarskoj se nalazi oko 15.000 ha vinograda. U zapadnoj Švicarskoj se nalazi oko 75% ukupne proizvodnje vina. Turistički su atraktivne i vinske ceste.⁸⁴

Budući se turizam Švicarske temelji na prirodnim resursima značajan napor se ulaže u očuvanje krajolika. Naglasak se stavlja na minimiziranje zagađenja te recikliranje. Na ekosustav su također tijekom godina negativno utjecali prekomjerna ispaša travnjaka i dolazak velikog broj posjetitelja. Povećana je zabrinutost i zbog otapanja ledenjaka koji imaju važnu turističku ulogu. Predviđaju se još veće klimatske promjene u budućnosti, a kao rezultat bi bila još manja količina snijega na manjim visinama te otapanje ledenjaka. Ledenjaci pokrivaju oko 1.140 km² švicarske površine. Od 1850. do 1980. ledenjaci su izgubili 30-40% svoje površine. Od 1980. godine izgubljeno je još 20% leda. 2003. godine se otopilo još 20% leda. Ukupno se smanjila površina ledenjaka za oko 390 km². Popularno skijalište u središnjoj Švicarskoj, Andermatt, visoko tehnološkim eksperimentiranjem nastoji spriječiti topljenje ledenjaka Gurschen i sačuvati skijaške staze.⁸⁵

U Švicarskoj se izdvajaju tri turističke regije: Švicarska Jura, Alpe i Švicarska visoravan. U Švicarskoj su danas razvijeni sljedeći oblici turizma: ruralni, eno - gastronomski, manifestacijski, kongresni, kulturni, sportsko - rekreacijski, pustolovno/avanturistički, zdravstveni, wellness, termalni, kupališni, eko, agroturizam te cikloturizam. U nastavku rada su prikazane turističke regije te oblici turizma koji u njima prevladavaju.

⁸³ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 40-41.

⁸⁴ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

⁸⁵ Lew, A., Hall, C.M., Timothy, D., 2008: *World Geography of Travel and Tourism: a regional approach*, Elsevier, Oxford and Burlington, str. 109-110.

3.1. Švicarska Jura

Švicarska Jura je poznata po geomorfološkim atrakcijama, pejzažima i planinarenju. Područje bilježi mali broj turističkih noćenja. Razvijen je zimski **sportsko-rekreacijski** turizam. Područje je pogodno za biciklizam, pješaćenje, planinarenje, plivanje, klizanje i druge sportove. Također je razvijen **kulturni** turizam. Gradovi La Locle i La Chaux-de-Fonds su poznati kao kolijevka švicarske industrije satova, a upisani su na popis Svjetske kulturne baštine UNESCO-a. Gradovi Delémont, Porrentruy i St. Ursanne su turistički važni zbog svojih srednjovjekovnih jezgri. Područje je poznato po vinogradima. Predstavlja tržište autentičnih gastronomskih proizvoda što doprinosi razvoju **eno - gastronomskog** turizma. Planina Chasseral je popularno mjesto za izlete u ljetnim i zimskim mjesecima. Planina je najatraktivnija za skijaško trčanje i hodanje po snijegu. Također su organizirane vođene ture za otkrivanje planine i degustaciju autohtonih specijaliteta.⁸⁶

Rheinfall je najveći vodopad u Europi, a nalazi se u kantonima Schaffhausen i Zürich. Vodopad je širok 150 m i visok 23 m. Nastao je u posljednjem ledenom dobu prije otprilike 15.000 godina. Uz rijeku se nalazi dvorac Wörth do kojeg posjetitelji mogu doći brodom ili iznajmiti kanu. 2010. godine je u blizini otvorena Historama, interaktivna izložba o vodama Rajne.⁸⁷

3.2. Alpe

Alpe su najvažnija turistička regija te zauzimaju oko 60% ukupne površine države. Za turizam su najvažnije Peninske i Bernske Alpe. Ističu se **sportsko-rekreacijski, avanturistički i eko** turizam. U Peninskim Alpama su smješteni najviši planinski vrhovi pogodni za planinske ekspedicije. To su Matterhorn, Weisshorn i Monte Rosa. Weisshorn je visok 4.506 m te se tamo nalazi najposjećeniji ledenjak. Većina turista boravi u elitnim zimovalištima, od kojih je najpoznatije Zermatt. Nalazi se na 1.620 m u podnožju planine Matterhorn. Zermatt je okružen s 38 vrhova viših od 4.000 m pa je područje pogodno za brojne alpinističke ekspedicije, skijanje i planinarenje. Odmaralište je svjetski poznato, ali je sačuvalo svoju autentičnost švicarskog planinskog sela. Zermatt je selo bez automobila. Ovdje mogu voziti samo automobili na električni pogon. Prvi posjetitelji su došli krajem 18. stoljeća zbog planinarenja, skupljanja samoniklog bilja i uživanja u prirodnim ljepotama. Mjesto je postalo iznimno popularno nakon

⁸⁶ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 218.

⁸⁷ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

prvog uspona na Matterhorn 1865. godine. Tijekom godina su izgrađeni brojni hoteli za smještaj planinara i ostalih turista. Sve smještajne jedinice izuzetno su kvalitetne bez obzira na kategorizaciju. Danas Zermatt nudi više od 300 km skijaških staza, a neke od njih su otvorene i tijekom ljeta. Također ima 400 km staza za planinarenje. Gondola Matterhorn je najviša gondola u Europi. Ovdje se nalazi i *Snowpark Zermatt* koji je izrazito popularan za *snowboard* i skijanje slobodnih stilom.⁸⁸

Bernske Alpe su niže od Peninskih. Najviši vrh je Finsteraarhorn visine 4.275. Ističu se još i Aletschhorn (4.195 m) i Jungfrau (4.167 m). Razlog velike posjećenosti je i središnji položaj te dobra željeznička veza. Ovdje se nalazi i najpoznatiji švicarski ledenjak. Najposjećenija zimovališta su: Interlaken, Lauterbrunnen, Grindelwald, Wengen, Müren, Crans Montana, Aeschi, Albinen, Gstaad i Adelboden. Ovdje je razvijen i **termalni turizam** u toplicama Leukerbad. Grad Interlaken se smatra i središtem **avanturističkog** turizma u Švicarskoj. Razvoj je započeo 1980-ih godina. Grad nudi širok spektar aktivnosti uključujući rafting, *paragliding*, *canyoning*, *bungee jumping* i padobranstvo. Nijedna od ovih aktivnosti avanturističkog turizma nije osmišljena u Švicarskoj, ali unatoč tome grad je zadobio veliku popularnost. Prva aktivnost u ponudi bio je rafting. Također slikari, pjesnici i glazbenici bili su nadahnuti prirodnim ljepotama. Grad je iznimno popularan među mladim turistima posebice iz Amerike, Australije, Novog Zelanda i Koreje. 2005. godine je zabilježeno 1.400.000 milijuna noćenja. Grindelwald je bio jedno od prvih turističkih mjesta u Švicarskoj i Europi. **Manifestacijski** turizam je razvijen jer se tijekom cijele godine organiziraju razni događaji kao što je *Svjetski snježni festival* gdje umjetnici iz cijelog svijeta stvaraju skulpture od snijega i leda. U ljetnim mjesecima posjetitelje privlače planinarske staze te bogata flora i fauna.⁸⁹

U Retijskim Alpama su glavne destinacije zimovalište St. Moritz i nacionalni park Engadin. Ostala zimovališta su: Pontresina, Bever i Bergün. U Glarnskim Alpama su zimovališta Davos, Arosa i Klosters-Serneus. Zimovalište St. Moritz je prvobitno postalo popularno zbog svojih ljekovitih mineralnih izvora i pogodne klime. Područje je cijenjeno više od 3.000 godina. Već u srednjem vijeku su posjetitelji dolazili zbog ljekovitih mineralnih izvora. St. Moritz je bio domaćin Olimpijskih igara 1928. i 1948. godine. Danas je to jedno od najpoznatijih i najprestižnijih skijališta na svijetu. Područje s oko 320 sunčanih dana pruža idealne uvjete za dugu sezonu i širok spektar sportskih aktivnosti. Po zimi su osim skijanja poznati i skijaški skokovi, skijaški maraton, vožnja sanjkama te *curling* turniri na zaleđenom jezeru. Ovdje se

⁸⁸ Swiss Vacations: <http://www.swissvacations.com/pages/en/Home.html> (12.04.2020.)

⁸⁹ Coles, T., Hall, C.M., 2008: *International Business and Tourism*, London-New York str. 172.

odvija i gurmanski festival te glazbeni festival *Snow & Symphony*. Ljeti posjetitelje privlači spoj prirodnog okruženja, kulturnih aktivnosti i sportskih mogućnosti. Neke od aktivnosti su golf, jahanje, jedrenje, planinarenje i bicikliranje (sl. 10). U dolini Rajne su smještena zimovališta Obersaxen i Ilanz. Ovdje je također smješteno i termalno središte Bad Ragaz.⁹⁰



Slika 10. Zimovalište St. Moritz

(Izvor: <https://www.stmoritz.com/en/>, 2020)

U Lepontskim Alpama su smještena jezera Maggiore i Lugansko jezero. Uz ta jezera prevladava mediteranska klima te je zbog toga razvijen **kupališni** turizam. Taj prostor se naziva Švicarska rivijera, a glavna destinacija je Brissago. Na obali jezera Maggiore je smještena jedna od najluksuznijih destinacija u Švicarskoj, Ascona. Zbog umjerene klime, hortenzije, magnolije i kamelije cvjetaju već u ožujku. Turiste privlači spoj prirodnih i kulturnih atrakcija. Mjesto je popularno za planinare i bicikliste. Jezero je izvor brojnih sportskih aktivnosti. Skijališta se nalaze na sjeverozapadu regije, u dolini Bedretto. Najveću važnost ima skijalište Airolo. Od gradova su važni Bellinzona sa starom gradskom jezgrom pod zaštitom UNESCO-a i Locarno.⁹¹

⁹⁰ Swiss Vacations: <http://www.swissvacations.com/pages/en/Home.html> (12.04.2020.)

⁹¹ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 217-218.

Po vinogradima je u Švicarskoj najpoznatiji kanton Valais s godišnjom proizvodnjom vina od oko 350.000 hl. Vinogradi zauzimaju 1.500 ha. Ovdje se proizvode najpoznatija švicarska bijela vina od kojih su autohtone sorte amigne i arvine.⁹²

3.3. Švicarska visoravan

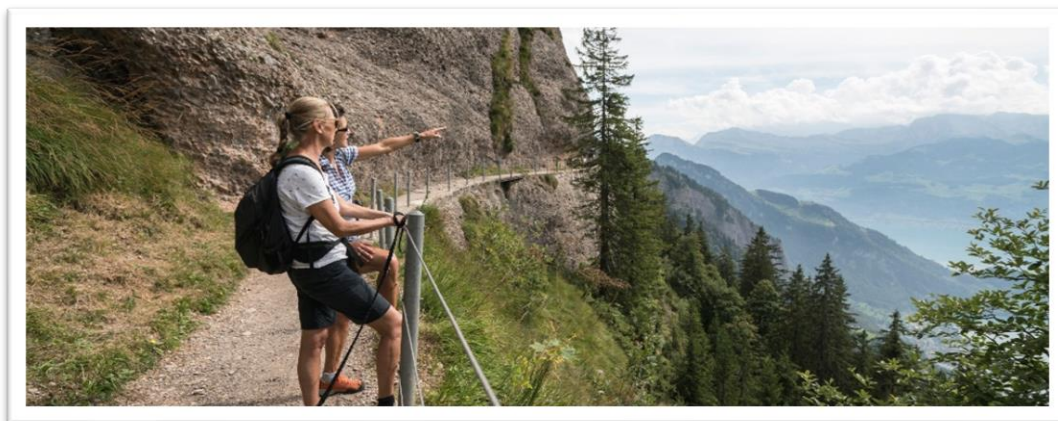
Glavna atrakcija u Švicarskoj visoravni su ledenjačka jezera te povijesni gradovi s brojnim kulturno-povijesnim spomenicima. Najposjećenija jezera su Ženevsko, Nešatelsko, Thunsko, Vierwaldstätter i Ciriško. Thunsko jezero je jedno od najvećih jezera u Švicarskoj te nudi brojne mogućnosti za vodene sportove. Staze uz obalu jezera pogodne su za planinarenje i brdski biciklizam. Jezero se razvilo kao turistička destinacija početkom 19. stoljeća izgradnjom nekoliko hotela i prvim parobrodima koji su krstarili jezerom. U blizini Bodenskog jezera se nalazi grad Schaffhausen. Područje je poznato po vinogradima i uređenim vinskim cestama. **Kulturni** turizam je razvijen u glavnom gradu Bernu, najpoznatijem švicarskom baroknom gradu Solothurnu te gradu Burgdorf koji ima najbolje očuvani dvorac. Od ostalih gradova s kulturnim turizmom ističu se Freiburg, Gruyères i Appenzell. Gradovi Basel, Winterthur i Aarau su muzejska središta.⁹³

Baden je najpoznatije švicarsko središte **termalnog** turizma. Između jezera Zuger i Vierwaldstätter se nalazi velika prirodna atrakcija, planina Rigi. Planina je poznata po planinarskim i biciklističkim stazama. U zimskim mjesecima je popularno skijanje, sanjkanje, skijaško trčanje i hodanje. Planina je također poznata po **eno – gastronomskom i wellness** turizmu (sl. 11).⁹⁴

⁹² Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

⁹³ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 218.

⁹⁴ Rigi: <https://www.rigi.ch/en> (01.05.2020.)



Slika 11. Planina Rigi

(Izvor: <https://www.rigi.ch/en>, 2020)

Mali srednjovekovni grad Murten je poznat po svojim vinskim cestama. Područje oko grada i istoimenog jezera se može pohvaliti s 170 km biciklističkih staza, 90 km staza za rolanje te tematskim stazama oko planine Vully. Grad Biel je poznat po povijesnoj jezgri, industriji satova i Muzeju vinogradarstva.⁹⁵

⁹⁵ Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)

4. TURISTIČKA VALORIZACIJA ATRAKCIJSKE OSNOVE

Turisti kao glavne motive za dolazak u Švicarsku ističu prirodu i planine, specifične prirodne atrakcije te odmor i rekreaciju.⁹⁶ Osim turističkih atrakcija koje su analizirane u prethodnim poglavljima, od iznimne važnosti je ponuda smještajnih kapaciteta. U ovom poglavlju će se analizirati turistička infrastruktura. Prikazati će se turistički dolasci, ostvareni prihodi od turizma te utjecaj turizma na gospodarstvo Švicarske.

4.1. Turistička infrastruktura

Program kvalitete švicarskog turizma promiče razvoj kvalitete turističkog poslovanja. Od 1998. godine dodijeljeno je 9.173 oznaka kvalitete. U 2018. godini 26 turističkih destinacija je imalo oznaku kvalitete *Family Destination*. Oznaka se dodjeljuje od 1996. godine, a prijaviti se mogu sve destinacije koje svojim uslugama zadovoljavaju želje i potrebe obitelji. Na području kantona Valais se nalazi 10 destinacija. Od 2008. je uvedena oznaka kvalitete *Wellness Destination* za destinacije koje su specijalizirane za wellness usluge. 2018. godine oznaku kvalitete je imalo 10 destinacija. Neke od destinacija su: Ascona, St. Moritz, Charmey i Leukerbad. Certifikat *Ibex fairstay* se dodjeljuje poduzećima koja posluju na održiv način. Certificirani objekti će dugoročno smanjiti potrošnju energije i vode, smanjiti količinu otpada, surađivati s lokalnom zajednicom te povećati ekološku svijest kod osoblja i gostiju. U 2018. godini bilo je ukupno 60 poduzeća s *Ibex fairstay* certifikatom.⁹⁷

Smještajni kapaciteti u Švicarskoj se dijele na hotelske i dodatne oblike smještaja. U hotele spadaju hoteli, moteli, kuće za odmor i lječilišta. Dodatni oblici smještaja su: privatne sobe, kampovi, grupni smještaji, hosteli, agroturizmi te *bed & breakfast*. Dodatni oblici smještaja pružaju jeftiniju alternativu hotelima. U Švicarskoj prevladavaju noćenja u hotelskom obliku smještaja.⁹⁸ 2015. godine je bilo 5.055 hotela, 92 s pet zvjezdica i 462 s četiri zvjezdica. Najviše je hotela bilo s tri zvjezdice, ukupno 903. Prema podacima iz 2018. godine u Švicarskoj se nalazi 4.765 hotela.⁹⁹ *Bad and breakfast* je oblik smještaja koji nudi spavanje i doručak. Prema podacima iz 2018. godine registrirano je 681 takvih smještaja. Agroturizam se odnosi na

⁹⁶ Ibidem

⁹⁷ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 51-54.

⁹⁸ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 16-28.

⁹⁹ Statista: <https://www.statista.com/> (01.05.2020.)

turističku ponudu koju organiziraju i predstavljaju poljoprivrednici. Agroturizmi postaju sve popularniji jer ljudi sve više počinju brinuti o okolišu. Agroturizam nudi mir i tišinu, domaću hranu, druženje s životinjama te upoznavanje obitelji domaćina. Najpoznatije ponude su *Swiss Holiday Farms* i *Sleep in Straw*. Kampovi obuhvaćaju parcele za privremeno parkiranje kamp kućica ili postavljanje šatora. Ticino je najatraktivnije mjesto za kampiranje među turistima. Švicarska ima mrežu od 50 hostela s kapacitetom od 6.006 kreveta. Grupni smještaji obuhvaćaju spavaonice za turiste i grupe te smještaj u planinama i kolibe.¹⁰⁰ Prema podacima iz 2018. godine u Švicarskoj se nalazi 274.792 kreveta u hotelskoj industriji, 154.149 kreveta u kućama za odmor, 115.680 kreveta u grupnim smještajima te 120.042 kreveta u kampovima.¹⁰¹

Budući je Švicarska destinacija elitnog turizma izdvojiti će se tri hotela s pet zvjezdica. Hoteli pružaju luksuz te ispunjavaju sve potrebe i želje turista. Hotel Beau Rivage Palace se nalazi na obali Ženevskog jezera. Smješten je u gradu Lausanne. Sastoji se od 168 soba.¹⁰² Hotel Dolder Grand se nalazi u Zürichu. Iz hotela se pruža pogled na jezero i Alpe što doprinosi opuštanju turista.¹⁰³ Carlton hotel St. Moritz se sastoji od 60 apartmana. Dizajnirao ga je svjetski poznati dizajner Carlo Rampazzi.¹⁰⁴ Svi navedeni hoteli sadrže wellness te velike dvorane u kojima se odvijaju konferencije, koncerti, vjenčanja i slično.

Mreža javnog prijevoza na željeznici, cestama, jezerima i rijekama iznosi ukupno 28.555 km. Švicarska ima jednu od najgušćih željezničkih mreža u svijetu. Švicarska željeznička mreža iznosi 5.443 km. Od ponedjeljka do petka vozi oko 8.900 vlakova te oni pređu oko 404.000 km. Željeznice su ujedno i turistička atrakcija. Raetinska pruga se proteže kroz kanton Graubünden te povezuje mnoga turistička središta uključujući St. Moritz i Davos. Dio pruge je upisano 2008. godine na UNESCO-vu listu svjetske baštine kao dio kulturnog područja. Bernina Express je vlak koji povezuje Chur i Poschiavo. National Geographic je tu vožnju proglasio jednim od najljepših putovanja željeznicom na svijetu. U Švicarskoj se nalazi i kvalitetna mreža autobusnih i tramvajskih linija. Mreža obuhvaća 21.529 km. Tijekom 2016. godine 118 poduzeća je prevozilo putnike autobusom ili tramvajem. Švicarska je poznata po krstarenjima jezerima i rijekama. U 2018. godini je s 148 plovila prevezeno 13.250.000 putnika što je porast od 1.030.000 u odnosu na prethodnu godinu. Jezero Lucerne je s 3.040.000 putnika vodeći na ljestvici prema broju putnika. 2018. godine je u Švicarskim zračnim lukama zabilježeno oko

¹⁰⁰ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 16-28.

¹⁰¹ Federal Statistical Office: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html> (09.05.2020.)

¹⁰² Beau-rivage palace: <https://www.brp.ch/en/home/> (01.05.2020.)

¹⁰³ The Dolder grand: <https://www.thedoldergrand.com/en/> (01.05.2020.)

¹⁰⁴ Carlton hotel St. Moritz: <https://carlton-stmoritz.ch/en> (01.05.2020.)

polu milijuna polijetanja i slijetanja. Broj putnika je bio oko 57.600.000 što je povećanje za 67% u odnosu na 2000. godinu. Najviše putnika je zabilježeno na aerodromu Zürich, ukupno 31.102.917 putnika. U Zürichu je zabilježeno 244.430 polijetanja i slijetanja. Žičare zauzimaju ključno mjesto u lancu stvaranja turističke vrijednosti. One su pokretačka snaga u turističkim destinacijama unutar Alpa. Švicarske žičare su u zimskoj sezoni 2017/2018 ostvarile prihod od 698.000.000 CHF. Žičare širom Švicarske zapošljavaju gotovo 3.457 stalnih zaposlenika te oko 7.000 sezonskih radnika. Žičare u kantonima Valais i Graubünden zajedno ostvaruju gotovo 55% svih prihoda od prijevoza putnika u Švicarskoj. Važnost žičara u ljetnoj sezoni uvelike varira od regije do regije. Primjerice žičare u kantonu Graubünden ostvaruju 87% prihoda u zimskoj sezoni, dok u kantonu Ticino ljetna sezona čini oko dvije trećine ukupne prodaje.¹⁰⁵

4.2. Turistički dolasci i prihodi od turizma

Švicarska visoravan je najposjećenija turistička regija te obuhvaća od 55 do 60% ukupnih međunarodnih turističkih dolazaka. Alpski prostor ima udio od 40%, dok je najslabije posjećena Švicarska Jura. Više od polovice međunarodnih turističkih dolazaka otpada na četiri države: Njemačku (30%), Ujedinjeno Kraljevstvo (12%), Francusku (7%) te Italiju (6%). Sezonalnost u švicarskom turizmu nije toliko izražena. Od svibnja do listopada se registrira oko 55% turističkih dolazaka, dok se od studenog do travnja registrira oko 45% dolazaka.¹⁰⁶

2010. godine zabilježeno je 8.628.000 turističkih dolazaka. Do 2014. godine broj turističkih dolazaka je porastao na 9.158.000 što je porast od 6.14% u odnosu na prošlu godinu. Broj turističkih dolazaka prikazuje tendenciju rasta kroz godine. 2018. godine broj turističkih dolazaka iznosio je 11.715.000 što je porast od 5.23% u odnosu na 2017. godinu, a 35.78% u odnosu na 2010. godinu (sl. 12). Švicarska godišnje bilježi oko 90% dolazaka stranih turista te samo 10% domaćih. 2017. godine broj stranih turističkih dolazaka iznosio je 9.889.000, a domaćih turističkih dolazaka 1.244.000.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 34-39.

¹⁰⁶ Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb, str. 216-218.

¹⁰⁷ Index mundi: <https://www.indexmundi.com/> (01.05.2020.)



Slika 12. Broj turističkih dolazaka u Švicarskoj 2010., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godine
(Izvor: <https://www.unwto.org/>, 2020)

U 2018. godini najviše noćenja je ostvareno u hotelskoj industriji, ukupno 38.807.000. Prosječna dužina boravka bila je 2 noćenja. U grupnim smještajima zabilježeno je 5.400.000 s prosječnom dužinom boravka od 2.5 noćenja. Hosteli su ostvarili 781.000 noćenja s prosječnom dužinom boravka od 2 noćenja. U agroturizmima je zabilježeno 230.000 noćenja što je porast od 10% u odnosu na prethodnu godinu. U objektima bed & breakfast ostvareno je 335.476 noćenja s prosječnom dužinom boravka od 2.2 noćenja. Kampovi su zabilježili porast u broju noćenja od 12,8% u odnosu na prethodnu godinu. Ostvareno je 3.600.000 noćenja s prosječnom dužinom boravka od 2.9 noćenja. Najveća prosječna dužina boravka zabilježena je u kućama za odmor s 6.6 noćenja.¹⁰⁸ Ukoliko se promatra ukupan smještaj prosječna dužina boravka turista 2018. godine bila je 2 noćenja. 2019. godine je zabilježena ista vrijednost.¹⁰⁹

Politička stabilnost u državi je omogućila da se Švicarska razvija kao oaza mira te da kroz godine bilježi porast turističkih dolazaka. Turiste najviše privlače prirodne atrakcije, a njihovu održivost dovode u pitanje klimatske promjene. Upravo zbog toga Švicarska ulaže veliki napor u očuvanje krajolika i sprečavanje nestanka biljnih i životinjskih vrsta. U Švicarskoj se nalazi

¹⁰⁸ Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern, str. 16-28.

¹⁰⁹ Federal Statistical Office: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html> (09.05.2020.)

samo jedan nacionalni park, no bilo je više područja koja zadovoljavaju kriterije zaštite. Područja su u privatnom vlasništvu te ih nije bilo moguće zaštititi.

Prema podacima iz 2018. godine najviše hotelskih soba ima u Bernu, ukupno 19.901. Bern bilježi stopu popunjenosti od 57%. Najvišu stopu popunjenosti je imao kanton Zürich s 68%. Kanton Jura ima 746 hotelskih soba te bilježi najmanju stopu popunjenosti s 27%. Ukupna stopa popunjenosti hotelskih soba u Švicarskoj 2018. godine iznosila je 55% (tab. 1). Tijekom 2019. godine stopa popunjenosti soba je narasla na 55,2% što je najveći postotak od početka mjerenja ovog pokazatelja 2010. godine.¹¹⁰

¹¹⁰ Federal Statistical Office: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html> (09.05.2020.)

Tablica 1. Broj soba, ostvarenih noćenja te stopa popunjenosti soba 2018. godine

Kantoni	Broj soba	Broj ostvarenih noćenja	Stopa popunjenosti soba
Graubünden	18.683	5.132	50%
Bern	19.901	5.550	57%
Zürich	15.755	5.699	68%
Valais	13.503	4.129	52%
Vaud	9.896	2.913	54%
Ženeva	9.653	3.233	67%
Ticino	7.790	2.271	49%
Luzern	6.642	2.175	56%
St. Gallen	4.607	984	41%
Basel-Stadt	4.454	1.386	63%
Aargau	3.368	726	45%
Obwalden	2.003	673	56%
Schwyz	1.962	565	45%
Thurgau	1.935	426	45%
Fribourg	1.923	444	42%
Solothurn	1.768	431	50%
Basel-Land	1.260	285	45%
Zug	1.216	302	53%
Uri	1.165	255	41%
Nidwalden	1.137	329	48%
Neuchâtel	1.072	227	42%
Appenzell- Ausserrhoden	780	122	31%
Jura	746	102	27%
Glarus	693	135	32%
Schaffhausen	605	155	48%
Appenzell- Innerrhoden	532	160	49%
UKUPNO	130.049	38.807	55%

Izvor: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern

2019. godine je ostvareno 39.562.039 noćenja u hotelskoj industriji. Iz tablice se zaključuje kako je Švicarska cjelogodišnja destinacija jer nema velikih odstupanja u posjećenosti po mjesecima. Ožujak i travanj su prikazani zajedno kako bi se neutralizirao učinak Uskrsa (tab. 2).

Tablica 2. Broj noćenja u hotelskoj industriji 2019. godine

Mjesec	Broj noćenja u hotelskoj industriji 2019. godine
Siječanj	2.836.384
Veljača	3.113.363
Ožujak i travanj	6.029.635
Svibanj	3.006.949
Lipanj	3.800.082
Srpanj	4.568.810
Kolovoz	4.505.292
Rujan	3.705.035
Listopad	3.060.503
Studeni	2.085.854
Prosinac	2.850.132
UKUPNO	39.562.039

Izvor: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html>, 2020

Švicarska je 2010. godine ostvarila prihod od turizma u iznosu od 14.724 milijuna \$. 2014. godine prihodi su bili 17.790 milijuna \$. 2015. i 2016. godine je uslijedilo razdoblje pada. 2017. godine su prihodi opet počeli rasti te je 2018. ostvareno 17.042 milijuna \$ prihoda (tab. 3).

Tablica 3. Prihodi od turizma u Švicarskoj 2010., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godine

Godina	Prihod u milijunima USD
2010.	14.724
2014.	17.790
2015.	16.361
2016.	15.937
2017.	16.274
2018.	17.042

Izvor: <https://www.unwto.org/>, 2020

Turizam značajno doprinosi razvoju Švicarskog gospodarstva. U Švicarskoj je BDP 2018. godine iznosio 705.1 milijardi, a udio turizma u BDP-u je bio je 8.5%.¹¹¹ U turizmu je 2017. godine bilo zaposleno 175.500 ljudi. 35.300 ljudi je zaposleno u pružanju usluge smještaja. 46.800 ljudi je zaposleno u pružanju usluge hrane i pića. U turističkim agencijama je zaposleno 13.300 ljudi, a u prometu 33.100 ljudi. Na ostalim uslugama je zaposleno 47.000 ljudi.¹¹²

¹¹¹ Knoema: <https://knoema.com/> (02.05.2020.)

¹¹² Statista: <https://www.statista.com/> (02.05.2020.)

ZAKLJUČAK

Švicarska slovi za jednu od najrazvijenijih zemalja svijeta. Razvila se kao turistička destinacija oaze mira zahvaljujući dugoj tradiciji neutralnosti i političke stabilnosti. Primjer je zemlje elitnog turizma. Švicarsko gospodarstvo je jedno od najstabilnijih na svijetu te turizam naravno doprinosi njegovom razvoju.

Istražujući prirodnu osnovu Švicarske zaključuje se kako ona pozitivno utječe na razvoj turizma. Povoljan geografski položaj i klima te raznoliki reljef i vegetacija glavni su čimbenici razvoja turizma. U Švicarskoj se velika pažnja pridodaje zaštićenoj prirodi te ugroženim vrstama flore i faune. Švicarska jezera i rijeke čine 4% ukupne površine države. Predstavljaju turističku atrakciju te su važni za krstarenja po kojima je Švicarska poznata. Područje zaštićene prirode zauzima 14% površine države. Najatraktivniji je jedini nacionalni park u Švicarskoj. Engadin je poznat po vrlo raznolikoj flori i fauni te planinarskim stazama. Također se ističu prirodna dobra koja se nalaze na listi UNESCO-ve svjetske baštine, a to su: Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn, Monte San Giorgio i Arena Sardona.

Smatra se da se iznesenim podacima početna teza potvrdila. Švicarska je turistički atraktivna država. Turistički razvoj se temelji na prirodnim atrakcijama, dok antropogene atrakcije imaju ulogu svojevrstne dopune turističkoj ponudi. Turisti u Švicarsku posebice dolaze zbog odmora i rekreacije, a privlače ih planine i specifične prirodne atrakcije.

Švicarska značajan napor ulaže u očuvanje krajolika. Nastoje se riješiti problemi kao što su klimatske promjene, prevelika količina otpada i pretjerano korištenje neobnovljivih resursa. Klimatske promjene dovode u pitanje financijsku održivost skijališta zbog nedostatka snijega. U Alpama se nastoji unaprijediti ponuda kako bi odmarališta bila atraktivna i ljeti. Također se tehnološkim eksperimentiranjem nastoji spriječiti topljenje ledenjaka. Mnoge organizacije se bave očuvanjem bioraznolikosti. U Švicarskoj se nalazi oko 70 ugroženih autohtonih životinja i biljaka te se nastoji spriječiti nestanak tih, ali i svih ostalih vrsta.

Antropogene atrakcije u Švicarskoj imaju ulogu dopunjavanja turističke ponude. U radu su izdvojeni gradovi koji se ističu po kulturnim atrakcijama. Grad Solothurn se smatra najatraktivnijim baroknim gradom u Švicarskoj. Stari grad Bern je pod UNESCO-m od 1983. godine. U gradu Luzernu se nalazi najpoznatiji svjetski drveni most. Katedrala grada Lausanne se smatra najimpozantnijim djelom arhitekture rane gotike u Europi. Švicarska se ističe po velikom broju muzeja. Grad Basel je poznat kao kulturni grad Švicarske zbog gotovo 40

muzeja. Muzej komunikacija u Bernu se smatra jednim od najvećih interaktivnih muzeja u Europi. U Zürichu se nalazi jedan od najznačajnijih povijesnih muzeja u Europi. Grad Lausanne se smatra središtem umjetnosti. U gradu se nalazi operna kuća koja je poznata kao sjedište baleta BÉjart. U Ženevi se nalazi koncertna dvorana Victoria Hall koja je poznata u cijelom svijetu zbog svojih akustičnih kvaliteta. Grad Montreux je poznat po jazz festivalu u srpnju.

Program kvalitete švicarskog turizma promiče razvoj kvalitete turističkog poslovanja na održiv način. Švicarska je jedna od rijetkih destinacija koja se može pohvaliti održivim razvojem turizma. Švicarska ima mnogo prirodnih i antropogenih atrakcija koje omogućuju da se destinacija razvija kao cjelogodišnja te na taj način nema izražene masovnosti u pojedinim mjesecima. Na kvalitetan način uključuje prirodne i antropogene atrakcije u svoju turističku ponudu. Svoj turistički razvoj temelji na posebnim oblicima turizma od kojih se ističu zimski, sportsko-rekreacijski, pustolovno/avanturistički, eko, eno - gastronomski, cikloturizam te mnogi drugi.

Prednost je dobra prometna povezanost posebice željezničkim mrežama u samoj državi. Švicarska se može pohvaliti jednom od najgušćih željezničkih mreža na svijetu što je ujedno i turistička atrakcija. Dio Raetinske pruge je upisano 2008. godine na UNESCO-vu listu svjetske baštine kao dio kulturnog područja. Također je dobra međunarodna povezanost zbog razvijenih zračnih luka. Ključnu ulogu u stvaranju turističke atraktivnosti Alpa imaju žičare.

Statistički podaci prikazuju kako se broj posjetitelja iz godine u godinu povećava. Najviše turista dolazi iz Njemačke, Ujedinjenog kraljevstva, Francuske i Italije. Najposjećenija regija je Švicarska visoravan. Najviše noćenja se ostvaruje u hotelima. Najviše je hotela s tri zvjezdice. U Švicarskoj prevladavaju dolasci stranih turista s čak 90% ukupnih dolazaka.

Analizirajući sveukupno stanje turizma u Švicarskoj, vidljivo je kako je ono dobro razvijeno zahvaljujući, prije svega, prirodnoj atrakcijskoj osnovi i geografskom položaju.

POPIS LITERATURE

Knjige:

- 1) Boniface, B., Cooper, C: 2009: *Worldwide Destinations: The Geography of Travel and Tourism*, Oxford, London-New York
- 2) Coles, T., Hall, C.M., 2008: *International Business and Tourism*, London-New York
- 3) Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T., 2013: *Geografija turizma regionalni pregled*, Naklada Lijevak, Zagreb
- 4) Lew, A., Hall, C.M., Timothy, D., 2008: *World Geography of Travel and Tourism: a regional approach*, Elsevier, Oxford and Burlington

Stručni članci:

- 1) Šegota, T., Filipčić, A., 2003: *Köppenova podjela klime i hrvatsko nazivlje*, Geoadria, 17-37.

Publikacije:

- 1) Bieler, M., 2019: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern
- 2) Vanat, L., 2020: *2020 International Report on Snow & Mountain Tourism*, Ženeva

Internetski izvori:

- 1) All about Switzerland: <http://www.all-about-switzerland.info/> (07.04.2020.)
- 2) Beau-rivage palace: <https://www.brp.ch/en/home/> (01.05.2020.)
- 3) Bern: <https://www.bern.com/en/home> (12.04.2020.)
- 4) Bernisches Historisches Museum: <https://www.bhm.ch/en/> (12.04.2020.)
- 5) Carlton hotel St. Moritz: <https://carlton-stmoritz.ch/en> (01.05.2020.)
- 6) Climate-dana.org: <https://en.climate-data.org/> (07.04.2020.)
- 7) Climates to travel: <https://www.climatestotravel.com/> (07.04.2020.)
- 8) Discover Switzerland: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home.html> (06.04.2020.)
- 9) Discover, Zürich, Switzerland: <https://www.zuerich.com/en/visit/sightseeing> (07.04.2020.)
- 10) Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/> (02.04.2020.)
- 11) Engadin: <https://www.engadin.ch/en/> (10.04.2020.)

- 12) Federal Statistical Office: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html> (09.05.2020.)
- 13) Geneva Live Tourism: <https://www.geneve.com/> (10.04.2020.)
- 14) House of Switzerland: <https://www.houseofswitzerland.org/> (08.04.2020.)
- 15) Hrvatska enciklopedija: <https://www.enciklopedija.hr/> (02.04.2020.)
- 16) Index mundi: <https://www.indexmundi.com/> (01.05.2020.)
- 17) Information about Switzerland: <https://www.about.ch/welcome.html> (15.04.2020.)
- 18) Knoema: <https://knoema.com/> (02.05.2020.)
- 19) Kunst Museum Bern: <https://www.kunstmuseumbern.ch/> (12.04.2020.)
- 20) Lausanne: <https://www.lausanne-tourisme.ch/en/> (10.04.2020.)
- 21) Luzern: <https://www.luzern.com/en/> (15.04.2020.)
- 22) Museum of Communication: <https://www.mfk.ch/en/home-en/> (12.04.2020.)
- 23) Parc Svizzers: <https://www.parks.swiss/en/> (10.04.2020.)
- 24) Patek Philippe Geneve: <https://www.patek.com/en/company/patek-philippe-museum>
(15.04.2020.)
- 25) Rigi: <https://www.rigi.ch/en> (01.05.2020.)
- 26) Statista: <https://www.statista.com/> (02.05.2020.)
- 27) Study in Switzerland: <https://studyinginswitzerland.com/cantons-of-switzerland/>
(10.04.2020.)
- 28) Swiss Vacations: <http://www.swissvacations.com/pages/en/Home.html> (12.04.2020.)
- 29) Switzerland tour: <https://switzerland-tour.com/> (07.04.2020.)
- 30) Switzerland: <https://www.myswitzerland.com/en/> (01.05.2020.)
- 31) The Dolder grand: <https://www.thedoldergrand.com/en/> (01.05.2020.)
- 32) Ticino: <https://www.ticinopten.ch/en/> (10.04.2020.)
- 33) Unesco: <https://whc.unesco.org/> (10.04.2020.)
- 34) Unwto: <https://www.unwto.org/> (02.05.2020.)
- 35) Victoria Hall: https://www.ville-ge.ch/culture/victoria_hall/en/index.html
(15.04.2020.)
- 36) Vogelwarte.ch: <https://www.vogelwarte.ch/en/home/> (09.04.2020.)
- 37) Weather online: <https://www.weatheronline.co.uk/> (06.04.2020.)

38) Zentrum Paul Klee Bern: <https://www.zpk.org/> (12.04.2020.)

POPIS PRILOGA

Popis slika:

Slika 1. Dijagram prosječne mjesečne temperature zraka i količine padalina u Bernu

(Izvor: <https://en.climate-data.org/>, 2020)

Slika 2. Dijagram prosječne mjesečne temperature zraka i količine padalina u Davosu

(Izvor: <https://en.climate-data.org/>, 2020)

Slika 3. Dijagram prosječne mjesečne temperature zraka i količine padalina u Belalpu

(Izvor: <https://en.climate-data.org/>, 2020)

Slika 4. Nacionalni park Engadin

(Izvor: <https://www.myswitzerland.com/en/>, 2020)

Slika 5. Arena Sardona

(Izvor: <https://whc.unesco.org/>, 2020)

Slika 6. Clock Tower

(Izvor: <https://www.bern.com/en/home>, 2020)

Slika 7. Drveni most Kapellbrücke

(Izvor: <https://www.luzern.com/en/> 2020)

Slika 8. Katedrala grada Lausanne

(Izvor: <https://www.lausanne-tourisme.ch/en/>, 2020)

Slika 9. Katedrala sv. Ursusa

(Izvor: <https://www.solothurn-city.ch/en/>, 2020)

Slika 10. Zimovalište St. Moritz

(Izvor: <https://www.stmoritz.com/en/>, 2020)

Slika 11. Planina Rigi

(Izvor: <https://www.rigi.ch/en>, 2020)

Slika 12. Broj turističkih dolazaka u Švicarskoj 2010., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godine

(Izvor: <https://www.unwto.org/>, 2020)

Popis tablica:

Tablica 1. Broj soba, ostvarenih noćenja te stopa popunjenosti soba 2018. godine

Izvor: *Swiss tourism in figures 2018*, Bern

Tablica 2. Broj noćenja u hotelskoj industriji 2019. godine

Izvor: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html>, 2020

Tablica 3. Prihodi od turizma u Švicarskoj 2010., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godine

Izvor: <https://www.unwto.org/>, 2020

SAŽETAK

Ovaj završni rad se bavi analiziranjem prirodnih i antropogenih atrakcija Švicarske. Švicarska je primjer zemlje elitnog turizma. Razvoj turizma se temelji na valorizaciji prirodnih resursa. Turiste najviše privlače planine te specifične prirodne atrakcije. Bogata prošlost Švicarske doprinijela je ponudi antropogenih atrakcija. Švicarska turizam razvija na održiv način. Razvila se kao cjelogodišnja destinacija. Dobra prometna povezanost je omogućila razvoj turizma. Švicarska temelji razvoj na posebnim oblicima turizma kao što su zimski, sportsko-rekreacijski, pustolovno/avanturistički, eko, eno - gastronomski, cikloturizam te mnogi drugi. U sklopu turističke ponude provodi se analiza turističkih dolazaka i noćenja te ponude broja smještajnih kapaciteta. U Švicarskoj se svake godine bilježi porast broja turističkih dolazaka. Najposjećenija regija je Švicarska visoravan.

SUMMARY

This final paper deals with the analysis of natural and anthropogenic attractions of Switzerland. Switzerland is an example of elite tourism. Tourism development is based on the valorization of natural resources. Tourists are most attracted by mountains and specific natural attractions. Switzerland's rich past has contributed to the offer of anthropogenic attractions. Switzerland is developing tourism in a sustainable way. It has developed as a year-round destination. Good transport connection has enabled the development of tourism. Tourism development is based on special forms of tourism such as winter, sport-recreation, adventure, eco, gastronomic, cycling and many others. As part of the tourist offer, an analysis of arrivals and overnight stays of tourists is carried out and the number of accommodation capacities that is offered. In Switzerland, there is an increase in the number of tourist arrivals every year. The most visited region is the Swiss Plateau.